

SEKRETESS

Dokumentet kan antas innehålla uppgifter som skyddas av sekretess enligt 18 kap. 1 § andra stycket 2 offentlighets- och sekretesslagen. Se sidan 4.

Barnpornografibrott

Rättslig vägledning 2026:5
Utvecklingscentrum
Juni 2026

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Syfte och huvudsaklig indelning	5
1.2	Avgränsning	5
2	Förundersökningen.....	6
2.1	Förundersökningsledning.....	6
2.1.1	Förundersökningsledarskapet.....	6
2.1.2	Barnpornografibrott av enkel beskaffenhet	7
2.1.3	Barnpornografibrott som inte är av enkel beskaffenhet	7
2.2	Tvångsmedel.....	8
2.2.1	Personella tvångsmedel.....	9
2.2.2	Reella tvångsmedel.....	10
2.2.3	Hemliga tvångsmedel	14
2.3	Spår och bevisning	16
2.3.1	Digitala spår och bevisning.....	16
2.3.2	Ekonomiska spår och bevisning	20
2.3.3	Darknet	20
2.4	Analyser.....	22
2.4.1	Analys av digital lagringsmedia	23
2.4.2	Analys av övergreppsmaterial	25
2.5	Förhör med misstänkt	31
2.6	Förundersökningens avslutande	32
2.6.1	Förundersökningen läggs ned.....	32
2.6.2	Förundersökningsbegränsning.....	32
2.7	Sekretess och partsinsyn.....	33
2.7.1	Sekretess	34
2.7.2	Partsinsyn.....	34
3	Åtal och rubriceringsfrågor.....	36
3.1	Förutsättningar för straffansvar.....	36
3.1.1	Straffbara hanteringsformer.....	37
3.1.2	Uppsåt	43
3.1.3	Straffrihet	43
3.2	Brottsmisstankar	44
3.3	Rubriceringsfrågor.....	45
3.3.1	Barnpornografisk bild.....	45

3.3.2	Gradindelning	47
3.3.3	Konkurrensfrågor	53
3.3.4	AI-genererat material	55
3.3.5	"Virala filmer"	56
3.4	Bevisning	57
3.4.1	Standardbevisning	57
3.4.2	NCMEC-ärenden.....	58
3.5	Förverkande	60
3.5.1	Åtal väcks	61
3.5.2	Förundersökningen läggs ned.....	62
3.6	Strafföreläggande	62
4	Huvudförhandling.....	64
4.1	Syn av övergreppsmaterial.....	64
4.1.1	Ska material visas?.....	64
4.1.2	Vilket material ska visas och av vem?	66
4.2	Förhör.....	67
5	Lathundar	68
5.1	Rutin – hantering av övergreppsmaterial åklagare	68
5.2	Referensmaterialets innehåll.....	69

Den här rättsliga vägledningen ersätter tidigare RåV 2023:5 *Barnpornografibrott – ett metodstöd*. Uppdateringar har bl.a. skett mot bakgrund av lagändringar, ny praxis samt med hänsyn till en kommande uppdatering av fördelningscirkuläret (i denna upplaga kallad ÅFS 2026:X).

Nya avsnitt har införts om ekonomiska spår och bevisning (avsnitt 2.3.2), frågor som kan uppstå vid förundersökningens avslutande (avsnitt 2.6), utredningar avseende AI-genererat material (avsnitt 3.3.4) samt utredningar avseende virala filer (avsnitt 3.3.5). Avsnittet om jurisdiktionsfrågor och avsnittet om presentation av utredningen vid huvudförhandling har utgått.

Praxistrappan och ordlistan har brutits ut och återfinns på ämnessidan *Barnpornografibrott* på Rånet.

1 Inledning

Uppgiften att bekämpa barnpornografibrott är angelägen. Utöver att försvara de intressen som ligger bakom kriminaliseringen är utredningarna viktiga för att kunna identifiera de faktiska övergreppen, pågående och andra. Att bedriva utredningarna effektivt är därför av särskild vikt.

Utvecklingscentrum har tillsammans med Polismyndigheten kommit överens om vissa gemensamma utgångspunkter för en handlägningsordning som syftar till att skapa en sammantaget större förmåga att lagföra barnpornografibrott (nedan kallad "överenskommelsen"). Det handlar bl.a. om att polisen ska leda förundersökningar avseende barnpornografibrott som inte är ringa om åklagare med stöd av ÅFS 2026:X bedömt att ärendet är av enkel beskaffenhet.¹ Överenskommelsen innefattar vidare att åklagaren, på det material som polisen ställt samman, ska kunna genomföra vissa av rättegångarna utan biträde av polisen.

Överenskommelsen innefattar sammanfattningsvis följande:

- Förundersökningen ska ledas av Polismyndigheten om åklagaren funnit att saken är av enkel beskaffenhet. Att Polismyndigheten som regel leder förundersökningen om brottet är ringa framgår av fördelningscirkuläret.²
- I polisledda förundersökningar biträder Polismyndigheten som regel inte åklagaren med presentationen av övergreppsmaterialet i rätten.
- En rutin för hur övergreppsmaterialet ska hanteras av åklagare när materialet överlämnas från polisen.
- En beskrivning av referensmaterialets närmare innehåll och omfattning.

Närmare om överenskommelsens innehåll framgår löpande av vägledningen samt av lathundar i kapitel 5.

Observera att delar av innehållet i detta dokument kan omfattas av **sekretess** enligt 18 kap. 1 § 2 st. 2 p. offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Sekretesskälén bör således noga övervägas, och en sekretessprövning alltid göras, innan dokumentet delas med personer utanför myndigheten.

En sekretessprövad version av denna vägledning finns på ämnessidan.

---

¹ Se den s.k. ventilen i 6 §. ÅFS 2026:X.

² 5 § samt bilaga ÅFS 2026:X.

1.1 Syfte och huvudsaklig indelning

Syftet med denna rättsliga vägledning (RäV) är att ge åklagare stöd och vägledning i handläggningen av ärenden om barnpornografibrott.

I kapitel 2 behandlas frågor som kan uppkomma under *förundersökningen*. Kapitlet innehåller en genomgång av vilka utredningsåtgärder och tvångsmedel som kan bli aktuella.

I kapitel 3 presenteras särskilda frågeställningar som kan uppkomma vid *åtal* avseende barnpornografibrott.

I kapitel 4 ges förslag på hur åklagaren kan planera och genomföra en *huvudförhandling*. Kapitlet innehåller rekommendationer om hur olika typer av bevisning kan åberopas och presenteras.

I kapitel 5 finns *lathundar*³ avseende referensmaterialets innehåll och en rutin för åklagares hantering av övergreppsmaterial.

1.2 Avgränsning

Rättsliga vägledningar som kompletterar detta metodstöd är i första hand:

RäV 2022:20 *Preskription av sexualbrott mot barn och barnpornografibrott*

RäV 2023:9 *Brott mot barn*

RäV 2024:9 *Sexualbrott (del 1) Lagstiftnings- och rubriceringsfrågor*

RäV 2024:11 *Sexualbrott (del 3) Sexualbrott mot barn – ett metodstöd*

Frågor om kriminalteknik i allmänhet och säkring av fysiska spår behandlas i RäV 2022:31 *Forensiska undersökningar – en handläggningsvägledning för åklagare*.

Närmare vägledning avseende tvångsmedlet genomsökning på distans finns i RäV 2025:5 *Genomsökning på distans*.

Vägledning i generella frågor om bevisinhämtning i it-miljö återfinns i It-guiden på ämnessidan *It och brott* på Rånet.

Sammanställning av praxis från Högsta domstolen och hovrätterna finns på ämnessidan *Barnpornografibrott* på Rånet.

---

³ Lathundarna har tagits fram i samarbete med Polismyndigheten.

2 Förundersökningen

2.1 Förundersökningsledning

Vid utredning av barnpornografibrott som inte är ringa övertar åklagare förundersökningsledningen så snart det finns en skäligen misstänkt.

Är barnpornografibrottet av enkel beskaffenhet bör åklagaren fatta beslut om att förundersökningsledningen återgår till polis, trots att det finns en skäligen misstänkt person.

Misstanke om barnpornografibrott kan uppstå på många olika sätt. Vanligt är att misstanke uppstår i samband med genomsökning av beslag i ärenden som rör sexualbrott, efter att polisen fått information genom så kallade NCMEC-rapporter⁴ eller i samband med utredning om annan brottslighet.

2.1.1 Förundersökningsledarskapet

I utredningar om barnpornografibrott övertar åklagare enligt huvudregeln förundersökningen först när det finns en skäligen misstänkt.⁵ Avser misstanken ringa brott anses dock saken som regel vara av enkel beskaffenhet vilket innebär att förundersökningen ska ledas av Polismyndigheten.⁶

När förundersökningen lottas på åklagare bör denne göra en bedömning av om ärendet är av enkel beskaffenhet. Är ärendet av enkel beskaffenhet bör det fattas beslut om att ledningen av förundersökningen ska återgå till Polismyndigheten.⁷ En åklagare är oförhindrad att även senare under förundersökningen göra bedömningen att saken är av enkel beskaffenhet och återföra ledningen av förundersökningen till Polismyndigheten, exempelvis efter att husrannsakan och beslag har genomförts. Förundersökningsledarskapet ska dock inte återföras till polisen om frihetsberövande överstigande 24 timmar har förekommit.⁸

Efter att ledningen av förundersökningen återgått till Polismyndigheten fortsätter polisen att utreda misstanken och ärendet slutredovisas till åklagare som ett färdigt förundersökningsprotokoll.

---

⁴ NCMEC (National Center for Missing & Exploited Children) är en amerikansk intresseorganisation som samlar in tips från internetsajter om bl.a. sexuell exploatering av barn. Se närmare om utredningar baserade på NCMEC-rapporter i avsnitt 3.4.2.

⁵ 23 kap. 3 § 1 st. 3 p. andra meningen rättegångsbalken (RB).

⁶ Se 5 § samt bilaga ÅFS 2026:X.

⁷ Se 3 § ÅFS 2026:X.

⁸ 2 § lag (2018:1250) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande.

2.1.2 Barnpornografibrott av enkel beskaffenhet

Bedömningen av om ärendet är av enkel beskaffenhet ska alltid göras utifrån en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet.

Omständigheter av betydelse för bedömningen är materialets omfattning, övergreppsmaterialets karaktär, på vilket sätt gärningspersonen hanterat materialet, den misstänkta personens ålder samt riskfaktorer som om den misstänkta personen har tillgång till barn och/eller tidigare är straffad för barnpornografibrott eller sexuella övergrepp mot barn.

Görs bedömningen att den misstänkta hanteringen av övergreppsmaterialet är av begränsad omfattning och inte bottnar i ett sexuellt tändningsmönster mot barn bör ärendet anses vara av enkel beskaffenhet.

Identifierade typfall av barnpornografibrott som kan anses vara av enkel beskaffenhet är:

- Typfall A: *Rent innehavsbrott* av begränsad omfattning. Ex: ett fåtal övergreppsfiler påträffade på en beslagtagn enhet. Det finns inte anledning att anta ytterligare innehav. Husrannsakan är inte påkallad.
- Typfall B: *Spridningsbrott* av enstaka fil där omständigheterna talar för att det är en engångsföreteelse. Ex: ungdom som sprider en viral film på sociala medier ("sensationsbeteende").⁹

2.1.3 Barnpornografibrott som inte är av enkel beskaffenhet

Brottets initiala rubricering är inte avgörande för om ärendet kan anses vara av enkel beskaffenhet.

Även om misstanken endast avser hantering av ett fåtal filer kan det i vissa fall utifrån omständigheterna finnas anledning att anta att den misstänkta personen innehar mer material på enheter eller lagringsplatser som ännu inte har säkrats. Likaså kan en misstanke om att den misstänkta personen sprider material till andra utgöra skäl för att förundersökningen ska leda av åklagare. Finns det omständigheter som tyder på att den misstänkta personen själv producerar övergreppsmaterial bör åklagare alltid leda förundersökningen eftersom detta indikerar en risk för pågående sexuella övergrepp mot barn.

På motsvarande sätt behöver en utredning som avser misstanke om innehav av ett större antal filer inte per automatik betyda att ärendet inte är av enkel beskaffenhet. Om den misstänkta personen erkänner i förhör och man på goda grunder kan utgå från att allt material finns säkrat samt om ärendet i övrigt inte är av någon mer komplex it-teknisk natur är det inte nödvändigtvis påkallat att åklagare leder den fortsatta förundersökningen.

---

⁹ För närmare vägledning om rubriceringsfrågor vid ärenden avseende "virala filmer" se avsnitt 3.3.5.

2.2 Tvångsmedel

Utgångspunkten är att reella och personella tvångsmedel i form av husrannsakan och beslag samt hämtning till förhör eller anhållande bör användas om ärendet inte är av enkel beskaffenhet.

En person som är skäligen misstänkt för ett barnpornografibrott som inte är ringa bör som huvudregel kroppsbesiktigas genom tagande av bl.a. dna-prov i registrerings syfte ("topsning").

Användning av hemliga tvångsmedel kan i vissa fall övervägas.

I utredningar avseende barnpornografibrott är kollusionsrisken ofta påtaglig. Digital bevisning är flyktig och information lagrad på en molntjänst eller ett konto kan enkelt raderas eller påverkas från vilken enhet som helst. Även recidivrisk kan föreligga. Mot bakgrund av den stora kollusionsrisken och risken för återfall bör tvångsmedel alltid övervägas, i synnerhet om ärendet inte är av enkel beskaffenhet.

I de fall det saknas konkreta omständigheter som tyder på att den misstänkta personen aktivt hanterar övergreppsmaterial eller innehar mer material än det polisen säkrat behöver dock varken husrannsakan eller hämtning till förhör vara påkallat (se exempelvis typfall A och B ovan under avsnitt 2.1.2).

Av intresse för ställningstagandet till vilka *tvångsmedelsbeslut* som bör fattas är bl.a.:

- Uppgift om den misstänkta personen tidigare är dömd för barnpornografibrott och/eller sexuella övergrepp mot barn.
- Uppgift om den misstänkta personens familjeförhållanden, särskilt om han eller hon bor tillsammans med barn eller har regelbunden tillgång till barn i sin närhet.¹⁰
- Omständigheter som talar för att man kan förvänta sig att påträffa ytterligare övergreppsmaterial vid en husrannsakan.
- Omständigheter som talar för att man kan förvänta sig att påträffa flera och/eller krypterade digitala lagringsenheter vid en husrannsakan.
- Information om den misstänkta personens it-kompetens.

En proportionalitetsbedömning ska alltid göras.

---

¹⁰ Åklagaren uppmärksammas i detta sammanhang på anmälningsskyldigheten enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) vid misstanke om att ett barn far illa.

2.2.1 Personella tvångsmedel

2.2.1.1 Frihetsberövande

Straffskalor

Barnpornografibrott av normalgraden och grovt barnpornografibrott är i teorin häktningsgrundande då det i straffskalorna är föreskrivet fängelse i ett år eller mer.

Hinder mot anhållande och häktning föreligger om omständigheterna i det enskilda fallet är sådana att det kan antas att den misstänkta personen endast kommer att dömas till böter.¹¹ Då böter ingår i straffskalan för barnpornografibrott som är ringa utgör denna bestämmelse som utgångspunkt hinder mot frihetsberövande.

Omständigheter som talar för att brottet bör rubriceras som grovt redovisas under avsnitt 3.3.2.3. När det gäller uppskattning av ett förväntat straffvärde för innehaft övergreppsmaterial utifrån mängd och art – se ”praxistrappan” på ämnessidan.

Anhållande och häktning

Kvarstår kollusions- och/eller recidivrisken efter att anhållandet verkställts bör den misstänkta personen begäras häktad så snart det finns skäl för det, om ett frihetsberövande utifrån det förväntade straffvärdet kan anses vara proportionerligt. Häktning torde främst aktualiseras om brottet är att bedöma som grovt.

Den akuta *kollusionsrisken* kan sammanfattningsvis anses kvarstå till dess en it-forensiker, i vart fall översiktligt, gått igenom beslagtagna digitala enheter för att utesluta att central information inte finns sparad på lagringsmedia som inte tagits i beslag eller på immateriella lagringstjänster. Finns information av intresse sparad på immateriella lagringstjänster kvarstår kollusionsrisken vidare till dess informationen säkrats eller på annat sätt dokumenterats, t.ex. genom genomsökning på distans.

Då brottsligheten som utgångspunkt bottnar i ett sexuellt tändningsmönster finns dessutom ofta skäl att peka på *recidivrisken*. Detta gäller i synnerhet om utredningen tyder på att brottsligheten pågått under längre tid med viss intensitet eller om den misstänkta personen tidigare är dömd för barnpornografibrott eller sexualbrott mot barn.

---

¹¹ 24 kap. 1 § sista st. och 6 § RB.

2.2.1.2 *Beslut om upptagning av biometriska underlag i registrerings syfte*

Den som är skäligen misstänkt för ett brott varpå fängelse kan följa får bl.a. kroppsbesiktigas genom tagande av salivprov i syfte att göra en dna-analys av provet för registrering i ett biometriregister ("topsning").¹² En person som är skäligen misstänkt för barnpornografibrott som inte är ringa bör således rutinmässigt registertopsas om de lagliga förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Detsamma gäller för fotografering och upptagning av fingeravtryck ("daktning").¹³ Om den misstänkta personen är anhållen eller häktad ska sådant prov tas.¹⁴

Att brottet typiskt sett leder till böter utgör inte hinder mot att kroppsbesiktning i registrerings syfte sker men har betydelse för proportionalitetsbedömningen.¹⁵ Är barnpornografibrottet ringa utesluter detta således inte att åtgärden genomförs utan en helhetsbedömning får göras. Omständigheter av betydelse vid denna bedömning är t.ex. återfall i likartad brottslighet eller att konkreta omständigheter kring den misstänkta personen motiverar att provet tas, såsom ett konstaterat sexuellt tändningsmönster mot barn.

Ett beslut om upptagning av biometriska underlag i registrerings syfte får även fattas av Polismyndigheten.¹⁶

För närmare vägledning om upptagning av biometriska underlag – se Faktblad från UC, juni 2025 *Ny biometrilagstiftning* på ämnessidan Kriminalteknik och forensik.

För information om möjligheten att kroppsbesiktiga en misstänkt person under 15 år – se RåV 2022:19 *Utredningar enligt 31 § LUL – Om handläggningen av ärenden och bevistalan där den som kan misstänkas är under 15 år*.

2.2.2 **Reella tvångsmedel**

2.2.2.1 *Husrannsakan*

I utredningar om barnpornografibrott kan det ofta finnas behov av beslut om husrannsakan för eftersökande av föremål som kan tas i beslag eller som kan användas för att utföra en genomsökning på distans – i första hand elektronisk lagringsmedia. Finns misstanke om skildring, genom att den misstänkta personen själv dokumenterat övergrepp, kan ett husrannsakensbeslut även

---

¹² 28 kap. 12 a § 1 st. 3 p. RB.

¹³ 28 kap. 14 § 1 st. 2 p. RB.

¹⁴ 28 kap. 12 a § 2 st. resp. 28 kap. 14 § 3 st. RB.

¹⁵ Prop. 2024/25:37 s. 177.

¹⁶ 28 kap. 13 § 1 st. sista meningen och 14 b § sista meningen RB.

vara nödvändigt för att dokumentera brottsplatsen och för att ta föremål som använts vid övergrepp i beslag.¹⁷

Om husrannsakan ska genomföras hos *annan än den misstänkta personen*, och platsen inte utgör brottsplats, krävs att det finns synnerlig anledning att anta att sådana föremål som ovan nämnts anträffas.¹⁸ Behov av husrannsakan hos tredje man kan uppstå t.ex. om information av intresse förväntas finnas lagrad på en server hos en arbetsgivare eller ett tjänsteföretag, såsom ett hostingföretag/webbhotell¹⁹. I sådana situationer är det ofta särskilt påkallat att väga in eventuell skada för tredje man.²⁰

Inför tillslag

[Redacted text block]

---

¹⁷ För närmare vägledning om husrannsakan i dessa situationer, se RÄV 2024:11 *Sexualbrott (del 3)*, avsnitt 2.3.2.

¹⁸ 28 kap. 1 § andra st. RB.

¹⁹ Hostingföretag/webbhotell är företag som hyr ut servrar eller serverutrymme för exempelvis fillagring. De är inte att anse som operatörer och omfattas därmed inte av regleringen i lag (2022:482) om elektronisk kommunikation (LEK). Observera att en del företag erbjuder såväl tjänster som omfattas av LEK som tjänster som inte omfattas av LEK. Se närmare under ämnessidan It och brott på Rånet.

²⁰ Viss belysning rörande vilka överväganden som måste göras vid beslut om husrannsakan i it-miljö, särskilt utifrån proportionalitetsprincipen, finns i JO:s beslut gällande tillslaget mot The Pirate Bay - JO 2007/08 s. 160 (dnr 2762-2006).

²¹ För närmare information om internetinhämtning samt säkrande av digitala spår och bevisning i övrigt, se avsnitt 2.3.1.

[Redacted text block]

Tillslag

Vid en husrannsakan anträffas övergreppsmaterial nästan uteslutande i elektroniska lagringsenheter.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Efter tillslag

Efter ett tillslag bör åklagaren så snart som möjligt få återkoppling på omständigheter som är av betydelse för bedömningen av kollusions- och recidivrisken.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Se närmare om egenproducerat material i avsnitt 2.4.2.1.

2.2.2.2 Beslag

Föremål som kan vara av intresse att ta i beslag i utredningar om barnpornografibrott är i första hand digitala enheter. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Underrättelse till den som drabbats av beslag, men inte närvarat vid åtgärden, ska lämnas så snart det kan ske utan men för utredningen.²² I dessa fall kan åklagaren således avvakta med att underrätta misstänkt om vad som tagits i beslag om det föreligger kollusionsrisk. [REDACTED]

[REDACTED]

För ytterligare vägledning om hantering av beslag i it-miljö och elektroniska informationsbärare, bl.a. förbud mot beslag i vissa fall samt kopiering, hänvisas till RåV 2025:5 *Genomsökning på distans*.

2.2.2.3 Genomsökning på distans

I utredningar om barnpornografibrott är det inte ovanligt att övergreppsmaterial och annan bevisning av intresse finns lagrat utanför beslagtagna lagringsmedia, t.ex. på en extern server eller på en s.k. molntjänst.

En genomsökning på distans får ske om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts på vilket fängelse kan följa om syftet är att söka efter handlingar som kan vara av betydelse för utredning om brottet.²³ Detta medför att det i utredningar avseende barnpornografibrott finns möjlighet att använda sig av genomsökning på distans för att säkra bevisning oavsett brottets gradindelning. Tvångsmedlet förutsätter att lösenordet är känt eller att informationssystemet i övrigt kan nås utan forcering.

För närmare information om förutsättningar och begränsningar avseende tvångsmedlet genomsökning på distans samt kopiering, se RåV 2025:5 *Genomsökning på distans*.

---

²² 27 kap. 11 § RB.

²³ Genomsökning på distans får även användas för att söka efter handlingar som kan vara av betydelse för utredning om förverkande av utbyte av brottslig verksamhet enligt 36 kap. 1 b § BrB, se 28 kap. 10 b § 1 st. RB.

2.2.3 Hemliga tvångsmedel

Under senare år har det införts en rad förändringar i bestämmelserna om hemliga tvångsmedel under en förundersökning. Ändringarna innebär bl.a. utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel, inte minst i utredningar gällande barnpornografibrott. Barnpornografibrott som inte är ringa ingår numera i majoriteten av bestämmelsernas brottskatalog och utgör därmed ett s.k. "listbrott" där krav på nedre straffvärdegräns saknas.

Avgörande för vilket hemligt tvångsmedel som används är vilken typ av information som eftersöks och hur den kan inhämtas.

- Genom *hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (HÖK)* kan uppgifter om datorns/mobilens användningsmönster och användningsplatser klarläggas.
- Genom *hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (HAK)* kan innehåll i internettrafiken samt uppgift om dator-/mobilanvändning inhämtas i realtid.
- Genom *hemlig dataavläsning (HDA)* kan information som finns i misstänkts dator/mobil eller på misstänkts konton utanför enheterna inhämtas.

I vilka situationer kan HÖK vara användbart?

[Redacted text block]

I vilka situationer kan HAK vara användbart?

[Redacted text block]

---

²⁴ Webbläsaren Tor Browser är en förutsättning för att kunna nå sidor på darknet.

[REDACTED]

[REDACTED]

Sedan den 1 oktober 2023 kan HAK användas för att utreda vem som skäligen kan misstänkas för ett brott om misstanken avser något brott som listas i 27 kap. 18 b § andra st. RB, bl.a. barnpornografibrott som inte är ringa.²⁵

I vilka situationer kan HDA vara användbart?

Förutsättningarna för HDA utgör en spegling av de traditionella hemliga tvångsmedlen och användandet regleras i en egen lag – lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning (HDA-lagen). Uppställda straffvärdegränser och listbrott utgår således från vilken ”typ” av uppgifter enligt 2 § HDA-lagen som eftersöks med avläsningen.

HDA kan numera även användas för att utreda vem som skäligen kan misstänkas för ett brott. HDA i detta syfte får avse alla typer av uppgifter utom rumsavlyssningsuppgifter om en förundersökning avser sådant brott som ger rätt att ansöka om HAK för att utreda vem som skäligen kan misstänkas, bl.a. barnpornografibrott som inte är ringa.²⁶

Begränsningen av vilka informationssystem som får avläsas motsvarar i princip de begränsningar som uppställs i det traditionella hemliga tvångsmedel som dataavläsningen speglar.

[REDACTED]

---

²⁵ Ett exempel är om en okänd gärningsperson använder sig av en viss ip-adress. Det finns då möjlighet att i hemlighet avlyssna adressen för att identifiera användaren. Ett annat exempel är om en målsägande upprepade gånger blir kontaktad av samma okända gärningsperson från olika nummer/ip-adresser. Målsägandens adress kan då avlyssnas.

²⁶ Se 5 § HDA-lagen som hänvisar till 27 kap. 18 b § 2 st. RB.

[REDACTED]

I vissa fall kan det finnas skäl till att ansöka om HDA för att i hemlighet logga in på misstänkts konton utanför datorn (immateriell HDA). [REDACTED]

[REDACTED]

Det är även tillåtet att inom ramen för verkställandet av en HDA, om möjligt, hacka kontot. [REDACTED]

[REDACTED]

2.3 Spår och bevisning

I förundersökningar avseende barnpornografibrott är den huvudsakliga bevisningen som utgångspunkt digital.

Förutsättningarna och tillvägagångssätten vid bevisinhämtning och bevis-säkring i it-miljö är olika beroende på *var* bevisningen finns.

Det kan finnas ekonomiska spår av intresse, i första hand efter hantering av kryptovaluta.

2.3.1 Digitala spår och bevisning

I utredningar avseende barnpornografibrott är den digitala bevisningen som utgångspunkt central. Det är därför ofta avgörande att polis och åklagare kan säkra densamma för att få information om brottslighetens innehåll och omfattning.

Relevant information kan finnas i såväl fysiska lagringsenheter som på immateriella tjänster och hos företag.

---

²⁷ Avläsning av HKÖ-uppgifter för att utreda skäligen misstänkt får dock inte riktas mot den misstänkta personens kontakter, se 5 § 2 och 3 st. HDA-lagen.

2.3.1.1 Information i beslagtagna enheter

I en beslagtagna dator eller mobil påträffas oftast *filer* av olika slag som är av intresse, främst bild- och filmfiler. Filerna utgör som utgångspunkt central bevisning. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

2.3.1.2 Information utanför beslagtagna enheter

Information som finns lagrad utanför beslagtagna enheter omfattas inte av rätten till undersökning av beslaget. Om man vill säkra och undersöka sådan information måste den inhämtas på annat sätt. Vilket sätt beror på vilken information det gäller och var informationen finns lagrad.

Om det vid, eller efter, tillslaget framkommer uppgifter som tyder på att bevisning av intresse finns lagrad utanför beslagtagna enheter aktualiseras ofta behov av beslut om *genomsökning på distans* (se avsnitt 2.2.2.3). Även *hemliga tvångsmedel* kan många gånger övervägas (se avsnitt 2.2.3).

Då digital information är flyktig kan innehåll t.ex. på misstänkta konton behöva frysas genom *bevarandeföreläggande*²⁸ för att kunna inhämtas under ett senare skede av förundersökningen.

---

²⁸ Om bevarandeföreläggande – se it-ämnessidan på Rånet.

Internetinhämtning

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Information om operatörer är av särskild vikt om användande av hemliga tvångsmedel övervägs. Operatörers information om abonnemangsuppgifter, t.ex. ip-adresser, lagras endast under en begränsad tidsperiod varför inhämtande av informationen ofta brådskar. Vid behov kan bevarandeföreläggande riktas mot operatörer, vilket förlänger lagringstiden för frysta uppgifter.²⁹

Åtgärden bör dokumenteras genom att uppgifter om bl.a. tidpunkt, exakt webbadress och på vilket sätt informationen inhämtats skrivs ner i en promemoria.

[REDACTED]

[REDACTED]

---

²⁹ 9 kap. 33 § 5 p. LEK.

³⁰ Närmare information om infiltration och provokativa åtgärder i dessa sammanhang finns i RåV 2022:23 *Provokation och infiltration under förundersökning*.

Information från tjänsteföretag

Ofta finns information som kan vara av betydelse ur bevissynpunkt lagrad hos företag som driver tjänster på internet, t.ex. sociala medier, mejltjänster, lagringstjänster, marknadsplatser och betaltjänster.

Är *företaget svenskt* finns det ingenting som hindrar att företagen på begäran från polis och åklagare frivilligt lämnar ut efterfrågad information eller att informationen inhämtas genom vittnesförhör. Är ett frivilligt utlämnande inte lämpligt eller möjligt kan sedvanliga tvångsmedel som husrannsakan och beslag användas. Åklagaren och polisen bör därför undersöka vilka interna regler som gäller för det tjänsteföretag som är aktuellt.

Många internetjänster som används av svenska användare drivs av *utländska företag*. Om bevisning finns lagrad på en server utomlands måste informationen inhämtas från det landet, som huvudregel genom en ansökan om internationell rättslig hjälp eller genom en europeisk utredningsorder (EIO).

I USA tillämpas principen att företaget själv kan bestämma om det frivilligt vill lämna ut informationen till utländska myndigheter (s.k. "voluntary disclosure"). Information som kan inhämtas på detta sätt är enbart "non-content".³¹ Även vissa andra länder än USA godtar att information lämnas över till annan stat utan en formell begäran om internationell rättslig hjälp. Närmare information om vilka länder som godtar detta samt vilken information som en rad olika företag kan lämna ut, och formkraven för detta, finns på sidan *It och brott* på Rånet.

Samtycke från kontoinnehavaren

Den 1 augusti 2021 ratificerade Sverige Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet, kallad Budapestkonventionen.

En artikel av praktisk betydelse är artikel 32 b) som ger brottsbekämpande myndigheter i medlemsstater möjlighet att komma åt elektroniskt lagrad information. Om den som har laglig rätt att röja uppgifterna (typiskt sett användaren av ett visst konto på en tjänst) ger ett lagligt och frivilligt samtycke

---

³¹ Med "non-content" avses abonnentuppgifter och trafikdata såsom ip-adresser. För att få ut innehåll (content) i ett meddelande eller från en chatt/hemsida krävs alltid rättslig hjälp.

får informationen inhämtas av utredande myndighet om informationen *lagras på en server i en annan konventionsstat*.

När detta förfarande tillämpas är det viktigt att noga dokumentera hur samtycket lämnas och vad det omfattar samt att samtycket lämnas i närvaro av ett eventuellt förordnat rättsligt biträde som t.ex. en offentlig försvarare.

Se vidare om samtycke vid bevisinhämtning i RÄV 2025:5 *Genomsökning på distans*, avsnitt 2.5.

2.3.2 Ekonomiska spår och bevisning

Utgångspunkten är att personer som hanterar barnpornografiskt material undviker att överlåta eller motta materialet mot betalning. Anledningen till detta är medvetenheten om att ekonomiska transaktioner ökar spårbarheten.

I takt med den ökade användningen av kryptovaluta har dock även försäljning av barnpornografiskt material ökat, främst på darknet (se närmare i avsnittet nedan). Kryptovaluta är ett betalningsmedel som genom sin konstruktion skyddar användarens identitet och försvårar spårningen av tillgångar. Svensk polis har dock verktyg som gör det möjligt att i vissa fall spåra betalningen och närmare utreda vad den utgjort ersättning för.

En förundersökning om barnpornografibrott som innehåller spår av kryptovaluta är som utgångspunkt inte av enkel beskaffenhet utan bör ledas av åklagare. Åklagaren bör vidare lämna direktiv om att spåret ska analyseras av en kryptovalutaanalytiker.³²

För närmare information om att säkra och förverka kryptovaluta se RÄV 2021:11 *Kryptovalutor*.

För närmare vägledning kring ekonomiska spår och bevisning i utredningar om sexualbrott mot barn se RÄV 2024:11 *Sexualbrott (del 3)*, avsnitt 2.5.4.

2.3.3 Darknet

Det största utbudet av övergreppsmaterial finns på darknet. Materialet delas och sprids i olika chattar och forum, varav flera är dedikerade till hantering av övergreppsmaterial. Övergreppsmaterialet delas genom att det publiceras direkt på sidan eller genom att användarna postar länkar i chatten.

Många sidor kräver att besökaren skapar ett medlemskonto eller på annat sätt registrerar sig innan tillträde är möjligt. Forumen består ofta av olika "rum". För att få tillgång till material i de olika rummen kan det uppställas krav, t.ex. att användaren själv delar med sig av övergreppsmaterial eller en personlig inbjudan från de som styr sajten. Som utgångspunkt gäller att ju högre

---

³² Analytiker med kompetens att spåra kryptovaluta finns på SC3 och RC3, ofta i gruppen för teknisk inhämtning.

status en användare har desto fler rum får denne tillträde till. En användare kan generellt höja sin status genom att t.ex. inneha tekniska kunskaper som används till nytta för forumet, dela med sig av mycket övergreppsmaterial eller genom att själv producera och dela eget material.

2.3.3.1 *Bevisning*

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

---

³³ ISÖB står för *internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn*.

[REDACTED]

Närmare vägledning och information om infiltration och provokativa åtgärder i dessa sammanhang finns i RåV 2022:23 *Provokation och infiltration inom förundersökning* (se särskilt avsnitt 6.3).

2.4 Analyser

Utredaranalys om övergreppsmaterialets *tekniska information* redovisas i ett *protokoll* eller i en *promemoria* vilka vid behov kompletteras med it-forensisk analys som redovisas i *sakkunnigutlåtanden*.

Direktiv till utredare och it-forensiker bör vara specificerade utifrån de frågeställningar som undersökningen och den it-forensiska analysen av beslagtagna enheter ska besvara.

Uppgifter om övergreppsmaterialets *visuella innehåll* redovisas i ett separat *analysprotokoll avseende övergreppsmaterial*.

- *Mindre innehav* bör analyseras i sin helhet.
- *Större innehav* kan analyseras till en viss nivå enligt föreslagen ”praxis-trappa”.
- *Omfattande innehav* analyseras till en viss nivå enligt föreslagen ”praxis-trappa”. Resten bör om möjligt analyseras matematiskt.
- *Ströenheter* kan analyseras tills i vart fall en barnpornografisk fil påträffas för att enheten ska kunna förverkas.

---

³⁴ Frågan om polisen själva såsom en provokativ åtgärd inom ramen för en genomförandeplan får dela med sig av barnpornografiskt material är under utredning, se SOU 2025:109 (april 2026).

I utredningar avseende barnpornografibrott är två analyser centrala – analysen av beslagtagna lagringsmedia respektive analysen av påträffat övergreppsmaterial. Analysen av lagringsmedian redovisas som huvudregel av utredaren i ett protokoll vilket vid behov kompletteras med sakkunnigutlåtanden från it-forensiker. Analysen avseende övergreppsmaterialet redovisas i ett separat analysprotokoll avseende övergreppsmaterial.

Även om uppgifterna redovisas i separata dokument så är ett tätt samarbete mellan utredare och it-forensiker en framgångsfaktor. Är åklagare förundersökningsledare bör genomtänkta direktiv lämnas om vilka frågor som behöver besvaras av utredningen för att om möjligt styrka brott.

Materialet som beskrivs i analysprotokollet avseende övergreppsmaterial behöver kunna kopplas ihop med uppgifter i analysen av lagringsmedian om samma filer omnämns där. För tydlighets skull kan det i vissa fall underlätta med en hänvisning i analysprotokollet avseende övergreppsmaterialet till protokollet avseende den digitala lagringsmedian.³⁵

2.4.1 Analys av digital lagringsmedia

Uppgifter som gäller teknisk information om säkrad lagringsmedia, inklusive närmare teknisk information om filerna som innehåller övergreppsmaterial, redovisas i ett protokoll. Om det i samband med utredningsverksamhetens granskning av den digitala informationen uppkommer frågetecken eller behov som kräver it-forensisk kompetens ska analysen i denna del göras av it-forensiker. Den it-forensiska analysen redovisas i ett kompletterande sakkunnigutlåtande. Flera frågeställningar kan redovisas i samma utlåtande.

Att övergreppsmaterial påträffats på en viss enhet eller ett visst konto medför sällan några bevisproblem. Invändningarna kommer istället oftast avseende uppsåtet. Vanliga invändningar är att den misstänkta personen påstår att denne inte visste om att övergreppsmaterialet fanns lagrat på enheten eller att den aktuella enheten tillhör eller används av någon annan. Den här typen av invändningar ska kunna bekräftas eller dementeras av utredningen och den it-forensiska analysen.

För att kunna styrka olaglig hantering av det påträffade övergreppsmaterialet är, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, följande uppgifter i typfallet av intresse:

■ [REDACTED]

---

³⁵ Polismyndighetens dokument "Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – Metodstöd för utredare och fu-ledare" avsnitt 9.1.

tion av parterna är möjlig. Med egenproducerat material menas att den misstänkta personen på något sätt varit delaktig i framställningen. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Uppstår misstanke om att det finns egenproducerat material blir dokumentationen bevisning för ett sexualbrott där innehavaren antingen kan vara gärningsman, medgärningsman eller anstiftare.

Om andra personer som saknar koppling till den misstänkta personen identifieras på materialet bör misstanken om detta sexualbrott lämpligen knoppas av och lottas på rätt åklagarkammare. Visar det sig att materialet är kommersiellt, det vill säga att misstänkt inte haft någon delaktighet i framställningen, sker fortsatt identifieringsarbete utanför aktuell förundersökning.

Efter den inledande analysen av eventuellt egenproducerat material ska det misstänkta övergreppsmaterialet kategoriseras. Vid kategoriseringen sorteras

---

[REDACTED]

materialet i tre kategorier: övergreppsmaterial (barnpornografi), särskilt hänsynslöst övergreppsmaterial (grov barnpornografi) och ej relevant (ej barnpornografi). Antalet bild- och filmfiler innehållande övergreppsmaterial beräknas och filmfilernas speltid sammanställs.

2.4.2.2 Hur ska materialet analyseras?

Bedömningen av om en bild är barnpornografisk görs av särskilt utbildad personal vid Polismyndigheten med hjälp av särskilda analysverktyg. Materialet förvaras hos polisen såväl under utredningen som under den kommande processen. På sedvanligt sätt är polisen också slutlig aktförvarare av originalmaterialet.

Analys av övergreppsmaterial har traditionellt utförts genom att polispersonal kategoriserat varje fil *manuellt*. Detta är ett tidsödande arbete som tar stora tidsmässiga resurser i anspråk.⁴¹

Även om klassificeringsarbetet alltmer automatiserats kvarstår utmaningarna med utredningar som innehåller omfattande mängder material. Frågan om det i dessa fall kan vara möjligt att på ett rättssäkert sätt bevisa storleken på ett innehav genom en *matematisk analys* har av domstolarna besvarats jakande.⁴²

En matematisk analys förutsätter dels att materialet är samlat på en viss enhet eller sparat välstrukturerat på en del av en enhet, dels att det sparade materialet i princip uteslutande utgör övergreppsmaterial. Vid den matematiska analysen kategoriseras en del av materialet på traditionellt sätt. Handläggaren gör sedan ett antagande att resterande del av materialet är av samma sort. Därefter görs ett säkerhetsavdrag på ca 10 procent. Den matematiska analysen kontrolleras slutligen genom manuella stickprov.

---

⁴¹ Jfr JK:s beslut den 6 februari 2022, dnr 2022/3905, där en utredningstid avseende barnpornografibrott på drygt två år och nio månader inte kunde anses så lång att sökandens rätt till en rättegång inom skälig tid hade åsidosatts. Polismyndigheten fick dock kritik för de långa perioder av inaktivitet som förekommit under förundersökningen.

⁴² Se bl.a. Göta hovrätt, dom 2020-08-18 i mål B 2062-20, Svea hovrätt, dom 2020-09-04 i mål B 8117-20 och Eskilstuna tingsrätt, dom 2021-12-08 i mål B 233-19 (tingsrättens bedömning i denna del fastställdes av hovrätten).

2.4.2.3 Hur mycket av materialet ska analyseras?

Eftersom fler faktorer än materialets mängd får betydelse för straffvärdet är det svårt att ange exakta gränser för hur mycket material som måste analyseras i det enskilda fallet. Bedömningen av innehavstorlekens betydelse för straffvärdet försvåras även till viss del av lagändringen den 1 maj 2020, då minimistraffet för grovt brott skärptes från fängelse sex månader till ett års fängelse. Ändringen 2020 syftade till att höja straffnivån för såväl brott av normalgraden som de grova brotten, inte att påverka gränsdragningen mellan brott av normalgraden och grovt brott.

Som framgår nedan under avsnitt 3.3.2.3 har rättspraxis spretat när det gäller vilken mängd som krävs för att brottet ska bedömas som grovt. Inte heller domstolarnas straffvärdebedömning vid grovt barnpornografibrott har varit enhetlig. HD har i sitt avgörande ”Barnpornografiinnehavet I–III” NJA 2025 s. 943 dock klargjort vissa utgångspunkter när det gäller rena innehavsbrott. HD:s uttalanden kan, tillsammans med sedan tidigare i praxis urskiljbara generella riktmärken och med beaktande av det sätt som materialet hanterats på, utgöra underlag för bedömningen när man i det enskilda fallet uppnått vissa nivåer.

Av praxis framgår t.ex. att:

- Ju större mängd desto mindre betydelse får ytterligare filer för straffvärdet.⁴³
- Filmer är mer straffvärda än bilder.⁴⁴
- Spridning omnämns ofta som en viktig faktor när det gäller domstolarnas bedömning av straffvärdet.⁴⁵
- Innehav av upp till ca 20 000 bilder varav en mindre del, inte överstigande ca 200 bilder, bedömts som särskilt hänsynslöst material anses utgöra brott av normalgraden. Större mängder motiverar att brottet bör bedömas som grovt.⁴⁶
- Mindre innehav som inkluderar filmer med särskilt hänsynslöst material med en sammanlagd speltid om någon timme motiverar att brottet bör

---

⁴³ Se bl.a. Svea hovrätt, dom 2020-09-04 i mål B 8117-20.

⁴⁴ I NJA 2002 s. 265 har HD klargjort att antalet stillbilder rimligen måste vara högre än antalet filmer för att ett brott ska anses som grovt, förutsatt att övriga omständigheter är likvärdiga. Se även bl.a. Hovrätten för Västra Sverige, dom 2024-05-07 i mål B 2267-24.

⁴⁵ Jfr NJA 2002 s. 265. Se även bl.a. Hovrätten för Västra Sverige, dom 2027-05-07 i mål B 2267-24.

⁴⁶ Se NJA 2011 s. 386 samt bl.a. Göta hovrätt, dom 2024-02-09 i mål B 595-23, Göta hovrätt, dom 2022-09-23 i mål B 1221-22, Svea hovrätt, dom 2024-01-24 i mål B 13546-22, Hovrätten för Västra Sverige, dom 2019-02-04 i mål B 5018-18 och Svea hovrätt, dom 2018-12-04 i mål B 4368-18.

bedömas som grovt (straffvärde ett år).⁴⁷

- Innehav av filmer med särskilt hänsynslöst material med en sammanlagd speltid om ca 260 timmar innebär ett straffvärde motsvarande ungefär fyra år.⁴⁸
- Maxstraff för ett rent innehavsbrott torde ligga på fyra år. För högre straffvärde krävs ytterligare typer av hantering som t.ex. spridning och/eller framställan.⁴⁹
- För maxstraff (sex år) förefaller det finnas ett krav på att samtliga i lagen uppställda kvalificerande omständigheter ska föreligga.⁵⁰

Mot bakgrund av ovanstående bör analyser av stora och omfattande innehav initialt fokusera på filmfiler innehållande särskilt hänsynslöst material då denna typ av filer har det högsta straffvärdet.

När den sammanlagda analyserade speltiden av särskilt hänsynslöst filmmaterial uppgår till över någon/några timmar bör det kunna motivera att gärningen är att bedöma som grov och således har ett straffvärde motsvarande ett års fängelse.

När den sammanlagda speltiden av särskilt hänsynslöst filmmaterial uppgår till ca 260 timmar bör det vid en praxisjämförelse motsvara ett straffvärde om fyra års fängelse, vilket förefaller vara maxstraff vid rena innehavsbrott. För högre straffvärde krävs ytterligare typer av hantering som t.ex. spridning och/eller framställan.

Om ytterligare material behöver analyseras efter att man uppnått en viss nivå beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Om det står klart att mängden kvarvarande material inte kommer att påverka straffvärdet bör direktiv lämnas om att polisen kan avstå från att analysera ytterligare material och istället fokusera på att utreda den eventuella spridningens omfattning. Om det emellertid står klart att mängden analyserat material utgör en sådan liten del av den totala innehavda mängden misstänkt övergreppsmaterial att det förväntade straffvärdet för det analyserade materialet inte skulle stå i proportion till den brottsliga gärningen bör analysen fortsätta tills nästa nivå uppnås eller tills analysen motiverar ett straffvärde som står i proportion till brottslighetens omfattning. Är innehavet stort eller omfattande kan direktiv lämnas till polisen om att utreda ifall en matematisk analys av kvarvarande material är möjlig (se ovan avsnitt 2.4.2.2).

---

⁴⁷ "Barnpornografiinnehavet III" NJA 2025 s. 943 samt bl.a. Svea hovrätt, dom 2024-04-18 i mål B 2062-23, Hovrätten för Västra Sverige, dom 2024-09-16 i mål B 1071-24 och Göta hovrätt, dom 2023-05-29 i mål B 2453-22.

⁴⁸ Svea hovrätt, dom 2019-12-09 i mål B 10272-19.

⁴⁹ Svea hovrätt, dom 2020-09-04 i mål B 8117-20.

⁵⁰ Göta hovrätt, dom 2020-08-18 i mål B 2062-20.

Även om inte ytterligare material behöver analyseras för att mängden ska påverka straffvärdet bör åklagaren se till att direktiv lämnas om att samtliga digitala lagringsenheter kontrolleras så att de inte innehåller något övergreppsmaterial. Detta då det är av vikt att enheter innehållande övergreppsmaterial förverkas. Påträffas misstänkt övergreppsmaterial på en sådan enhet räcker det att materialet analyseras till dess att en fil klassificerats.

En sammanfattande *praxistrappa* finns på ämnessidan Barnpornografibrott på Rånet. Syftet med denna är att ge vägledning vid rubricering och straffvärdeuppskattning. Syftet är även att praxistrappan ska utgöra ett stöd för åklagarens ställningstagande till hur mycket av övergreppsmaterialet som bör analyseras i det enskilda ärendet. Har materialet analyserats till en viss nivå bör fortsatt analys endast ske om det kan antas att ytterligare klassificerat material medför att en högre straffvärdemässig nivå uppnås.

2.4.2.4 *Analysprotokollets utformning*

Den särskilt utbildade polispersonal som analyserat övergreppsmaterialet beskriver det visuella innehållet i övergreppsmaterialet i ett standardiserat analysprotokoll avseende övergreppsmaterial.

Följande uppgifter ska ingå i analysprotokollet:⁵¹

- Det ska tydligt framgå vilka *beslagsnummer* som omfattas av protokollet.
- Standardiserade *sammanställningar ska finnas för respektive beslagspunkt* innehållande uppgift om mängd och typ av filer från respektive kategori; antal bilder med övergreppsmaterial, antal bilder med särskilt hänsynslöst övergreppsmaterial, antal filmer med övergreppsmaterial inklusive uppgift om speltid samt antal filmer med särskilt hänsynslöst övergreppsmaterial inklusive uppgift om speltid.
- Motsvarande *sammanställning ska finnas där summan av innehållet* från de olika beslagen och den sammanlagda speltiden av respektive filmkategori framgår.
- Analysen ska innehålla en *generell beskrivning av materialet*. Av denna ska det framgå ungefär hur stor del av övergreppsmaterialet som tillhör de olika kategorierna (bild normalgraden/film normalgraden/bild särskilt hänsynslös/film särskilt hänsynslös) samt om det finns någon "röd tråd" i innehållet som kan tänkas spegla innehavarens preferenser (t.ex. barn eller förövare av viss ålder/kön/etnicitet, förekomst av vissa sexleksaker, klädsel eller attiraljer eller typ av sexuella aktiviteter).

---

⁵¹ Överenskommelse om vilka uppgifter som ska ingå i analysprotokollet avseende övergreppsmaterial har träffats med Polismyndigheten.

- *Referensmaterialets*⁵² *innehåll* ska beskrivas i text, fil för fil. Referensmaterialet ska i förekommande fall tas från olika beslag och det ska framgå i vilken lagringsenhet respektive fil är påträffad. Beskrivningen utgör ett underlag vid synen i domstolen (se nedan under avsnitt 4.1). Beskrivningen ger även möjlighet för rätten att gå tillbaka till innehållet efter att synen är genomförd.
- *Bildfiler* som ingår i referensmaterialet anges med filnamn och beskrivs med några ord.
- *Filmfiler* som ingår i referensmaterialet anges med filnamn och bör innehålla information om filmens längd, dess innehåll och vilka delar av filmen som finns med på den av polisens sammanställda referensfilm⁵³ som spelas upp i rätten.
- Använd *analysmetod* ska framgå (manuell, automatisk och/eller matematisk).
- Eventuellt *egenproducerat material* ska beskrivas för sig under särskild rubrik eller i separat analysprotokoll så att mängd och art tydligt framgår.

En närmare beskrivning av innehållet i den referensfilm som ska sammanställas under förundersökningen framgår av lathunden "Referensmaterialets innehåll" i avsnitt 5.2.

2.5 Förhör med misstänkt

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Den misstänkta personen bör även höras mot övergreppsmaterialet.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

⁵² Referensmaterialet är ett urval som ska spegla det totala innehållet. Referensmaterialet ska inte spegla mängden av varje kategori – denna information framgår av analysprotokollet avseende övergreppsmaterial.

⁵³ Om åklagaren ska förevisa övergreppsmaterialet i rätten sammanställer polisen referensmaterialet i en "referensfilm" som överlämnas till åklagarkammaren i samband med att förundersökningsprotokollet slutredovisas.

[REDACTED]

Den misstänkta personen bör även så snart det kan ske utan men för utredningen höras om samtliga beslag som gjorts för att klarlägga inställningen till vem beslagen tillhör och vem som varit användare av digitala enheter. En framgångsfaktor är att förhören planeras och stäms av med it-forensiker för att effektivisera och optimera den centrala it-forensiska utredningen.

Om det framkommer att den misstänkta personen har konton av intresse på immateriella tjänster kan han eller hon under förhöret tillfrågas om lösenordet till dessa, om de inte är kända i utredningen sedan tidigare. Om tjänsten har sin lagringsplats i ett land som tillträtt Budapestkonventionen kan den misstänkta personen alternativt tillfrågas om han eller hon samtycker till att polisen loggar in på kontot för att dokumentera informationen.⁵⁴

Under förundersökningen bör den misstänkta personen och dennes försvarare få ta del av referensmaterialet för att klargöra vilket material misstanken avser. Beroende på omständigheterna kan det även vara påkallat att misstänkt hörs om andra delar av övergreppsmaterialet och i samband med detta förvisas det material som förhöret avser. Erbjudandet att få tillfälle att ta del av referensmaterialet ska ske senast i samband med slutdelgivning. En notering om detta, och om så skett eller om part avböjt, ska framgå av förundersökningsprotokollet.

2.6 Förundersökningens avslutande

2.6.1 Förundersökningen läggs ned

Eftersom utgångspunkten är att barnpornografiskt material ska förverkas, oavsett om någon kan dömas för brott eller inte, ska det särskilt uppmärksammas att förundersökningen bör drivas så pass långt att förundersökningsledaren kan ta ställning till förverkandefrågan. För närmare vägledning om förverkande – se nedan under avsnitt 3.5.

2.6.2 Förundersökningsbegränsning

Vägledning för åklagarnas tillämpning av reglerna om förundersökningsbegränsning finns i Riksåklagarens riktlinjer.⁵⁵ Av riktlinjerna framgår att beslut om förundersökningsbegränsning ska fattas på ett så tidigt utredningsstadium som möjligt. I utredningar om barnpornografibrott är det dock viktigt att

---

⁵⁴ Se ovan under avsnitt 2.3.1.2.

⁵⁵ RÅR 2021:1 *Förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse*.

utredningen bedrivs så långt att brottslighetens omfattning står klar och att eventuellt barnpornografiskt material kan förverkas.

2.6.2.1 *Utredningen innehåller flera misstankar*

Enligt gällande rätt finns det ett betydande utrymme för förundersökningsbegränsning i utredningar som avser upprepade gärningar av likartat slag under förutsättning att begränsningen av förundersökningen inte strider mot något väsentligt allmänt eller enskilt intresse.⁵⁶ Målet är en i helhetskänseende godtagbar påföljd och att åtalet omfattar ett representativt urval av brott som belyser brottslighetens art och systematiska karaktär.

Om utredningen utöver en misstanke om barnpornografibrott även innefattar misstankar om annan brottslighet, t.ex. likartad brottslighet såsom sexualbrott mot barn eller allvarlig brottslighet av annat slag, kan det således finnas skäl att överväga ett begränsningsbeslut avseende barnpornografibrottet. Ett sådant beslut anses som utgångspunkt inte strida mot enskilt eller allmänt intresse, i synnerhet inte om barnpornografibrottet är att bedöma som ringa.

2.6.2.2 *Utredningen innehåller en misstanke*

Reglerna om förundersökningsbegränsning är inte tänkta att användas på så sätt att en viss typ av handling i praktiken blir straffri. När det gäller barnpornografibrott har lagstiftaren vidare uttryckligen valt att precisera de situationer där hantering av övergreppsmaterial kan vara straffritt.⁵⁷ Av Riksåklagarens riktlinjer framgår slutligen att barnpornografibrott inte är en brottstyp där det finns ett generellt utrymme för förundersökningsbegränsning om påföljden endast kan antas föranleda böter.⁵⁸

Sammanfattningsvis talar detta emot ett begränsningsbeslut om utredningen endast innehåller en misstanke om barnpornografibrott, oavsett brottets gradindelning.

2.7 Sekretess och partsinsyn

Övergreppsmaterial omfattas av sekretess.

Under förundersökningen har den misstänkta personen rätt att ta del av övergreppsmaterialet. Materialet ska dock inte lämnas ut.

Då övergreppsmaterial är brottsligt att hantera föreligger heller ingen ovillkorlig rätt till kopia när åtal väcks.

⁵⁶ Se 23 kap. 4 a § 1 st. 2 p. RB som hänvisar till 20 kap. 7 § 1 st. 3 p. RB.

⁵⁷ 16 kap. 10 b § BrB.

⁵⁸ Jfr tabell RåR 2021:1, avsnitt 4.2.1.

2.7.1 Sekretess

I mål om ansvar för barnpornografibrott råder en presumtion för att övergreppsmaterialet omfattas av sekretess.⁵⁹ Barnpornografi omfattas inte till någon del av tryckfrihetsförordningens bestämmelser, vilket bl.a. innebär att barnpornografi aldrig är allmänna handlingar.⁶⁰ En begäran från enskild att få ut sådant material kan därför avslås utan att sekretessprövas.

Det kan i många fall finnas ett starkt intresse av att t.ex. en kommunal (för)skola informeras om att en anställd är misstänkt för barnpornografibrott. Även om uppgiften om att en person är misstänkt för barnpornografibrott är sekretessbelagd får uppgiften lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.⁶¹ Så kan t.ex. vara fallet om misstanken avser brott som riskerar att rikta sig mot de barn som den misstänkta personen kommer i kontakt med.⁶²

Myndigheten utgörs av den kommunala nämnd med tillhörande förvaltning som ansvarar för den aktuella verksamheten.⁶³ Skolor med offentlig huvudman är myndigheter på så sätt att de utgör självständiga verksamhetsgrenar av en större myndighetsorganisation.⁶⁴ Informationen bör därför, efter att en intresseavvägning gjorts, lämnas till (för)skolans rektor. Beroende på den misstänktes arbetsuppgifter kan informationen alternativt lämnas till det kommunala förvaltningskontor som ansvarar för den berörda förskolan eller skolan.

2.7.2 Partsinsyn

Som nämnts ovan rekommenderas det att den misstänkta personen och dennes försvarare *under förundersökningen* får ta del av i vart fall referensmaterialet för att klargöra vilket material misstanken avser (se avsnitt 2.4). Det torde alltså inte vara till men för utredningen att den misstänkta personen och dennes offentliga försvarare får ta del av övergreppsmaterialet hos polisen under förundersökningen. Däremot ska materialet eller kopia på materi-

---

⁵⁹ 18 kap. 15 § OSL.

⁶⁰ 1 kap. 14 § tryckfrihetsförordningen (1949:105) (TF).

⁶¹ Se den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL rörande utlämnande av sekretessbelagda uppgifter mellan myndigheter. Sedan december 2025 ger även den s.k. samverkansklausulen i 10 kap. 15 a § OSL möjlighet att lämna sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet i bl.a. förebyggande syfte.

⁶² JO 2016/17 s. 373.

⁶³ Se JO 1993/94 s. 471. En myndighet är, i enlighet med terminologin i regeringsformen (1974:152) (RF) och TF, alla organ som ingår i den offentligrättsliga statliga och kommunala organisationen. Även vissa andra organ jämställs med myndigheter vid tillämpning av OSL:s bestämmelser, se 2 kap. 2–5 §§ OSL. Lagstiftningsarbete pågår som kan komma att påverka enskilda huvudmän inom skolväsendets status som myndighet vid tillämpning av OSL, se prop. 2025/26:191.

⁶⁴ Fredrik Engström, Peter Hellman, *Myndighetsutövning i skolan*, version 2, Norstedts Juridik, 2024, s. 24 (JUNO).

alet inte lämnas ut då det med hänsyn till allmänt eller enskilt intresse får anses vara av synnerlig vikt att uppgift i materialet inte röjs.⁶⁵

Rätten till partsinsyn i samband med *slutdelgivning* kan begränsas enligt 10 kap. 3 § OSL på det sätt som föreskrivs i 10 kap. 3 § a OSL. Bestämmelserna innebär att en part har en ovillkorlig rätt att *ta del* av allt som är av betydelse för åtalet. Detta gäller dock inte om det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs, samt det framgår att det är fråga om en uppgift som saknar betydelse för åtalsfrågan och att behovet av att skydda materialet har företräde framför den misstänkta personens intresse av att ta del av uppgiften. Dock behöver sådan handling inte *lämnas ut* till parten om det är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs.

Rätten enligt RB att få *papperskopia* eller annan form av kopia av förundersökningsprotokollet uppkommer först sedan *åtal väckts*. Mot bakgrund av de starka sekretesshänsyn som föreligger avseende övergreppsmaterialet, och då materialet är brottsligt att hantera, *rekommenderar Utvecklingscentrum* att detta läggs i en sekretessbelagd digital bilaga till förundersökningsprotokollet. Rätt till kopia på bilagan enligt RB:s regler föreligger inte, då såväl åklagaren som den tilltalade skulle begå brott enligt 16 kap. 10 a § BrB om materialet lämnades ut.

När det gäller annat utredningsmaterial än förundersökningsprotokollet har den misstänkta personen inte någon ovillkorlig rätt att få en kopia. Rätten till en kopia av detta material kan begränsas med hänsyn till bl.a. materialets karaktär. Detta gäller även för förordnad offentlig försvarare.⁶⁶

Rätten till insyn avseende material som inte lämnas ut som kopia kan istället tillgodoses genom att den misstänkta personen och den offentliga försvararen får möjlighet att ta del av innehållet genom att få titta på materialet tillsammans med behörig personal från Polismyndigheten. För att misstänkt och försvarare fritt ska kunna diskutera innehållet ska de ha tillgång till ett avskilt utrymme i anslutning till lokalen där förundersökningsmaterialet går igenom. Härmed tillgodoses den misstänkta personens möjligheter att ta tillvara sin rätt utan att det allvarligt skadar det intresse som sekretessen avser att skydda i enlighet med vad som föreskrivs i 10 kap. 3 § 1 st. sista ledet OSL.

Närmare information om partsinsyn finns i Räv 2022:26 *Den misstänktes rätt till insyn i en brottsutredning*.

---

⁶⁵ 23 kap. 18 § RB ihop med den allmänna kollisionsbestämmelsen i 10:3 OSL.

⁶⁶ 23 kap. 21 a § RB.

3 Åtal och rubriceringsfrågor

År 1980 blev det straffbart att skildra barn i pornografiska bilder. Barnpornografiska bilder är idag helt undantagna från TF:s och yttrandefrihetsgrundlagens (YGL) tillämpningsområden.⁶⁷ Lagrummet har genom åren genomgått ett flertal förändringar med följd att allt fler hanteringsformer har kriminaliserats och att straffskalorna skärpts.

3.1 Förutsättningar för straffansvar

Befattning med barnpornografiskt material är som utgångspunkt brottsligt om inte straffrihet är föreskrivet i det enskilda fallet.

För ansvar krävs enligt huvudregeln att gärningen begåtts med uppsåt.

De i lagrummet uppräknade hanteringsformerna är uppdelade på fem punkter med inbördes fallande straffvärde. Kränkningen av det avbildade barnet är störst vid skildring och minst vid innehav eller betraktande.

Skildring av barn i pornografisk bild medför ofta att gärningspersonen samtidigt begår ett sexualbrott mot det skildrade barnet.

Innehav av barnpornografi förutsätter inte att materialet har betraktats. Raderade filer anses objektivt omfattas av ett innehav om de går att åter skapa. Filer som inte sparats aktivt omfattas av ett innehav om den tilltalade haft uppsåt till att filerna funnits på lagringsenheten.

Bestämmelsen om barnpornografibrott är förlagd till 16 kap. BrB och brottet utgör ett brott mot staten. Placeringen i brottsbalken beror på brottets dubbla skyddsintresse då lagstiftaren ansett att brottet inte bara utgör en kränkning gentemot det enskilda barnet, utan även mot barn i allmänhet.

Med beaktande av brottets placering i 16 kap. BrB har barnets ställning som målsägande varit delvis oklar. Av förarbetena framgår att ett barn som avbildats i en pornografisk bild normalt sett är att anse som målsägande i ett barnpornografibrott jämte i det sexualbrott som dokumenterats. Ställningen som målsägande är emellertid inte självklar utan måste i sista hand avgöras i varje enskilt fall.⁶⁸ Tydligast blir målsägandestatusen vid skildring men även vid t.ex. ett innehav torde ett identifierat barn kunna anses vara målsägande. Bedöms barnet ha målsägandestatus medföljer rätt till målsägandebiträde, om

⁶⁷ Se 1 kap. 14 § TF och 1 kap. 21 § YGL.

⁶⁸ Se SOU 2007:54 s. 311 ff.

de föreskrivna förutsättningarna i övrigt är uppfyllda, samt rätten till skadestånd.⁶⁹ Ett avbildat barn kan också ha rätten till brottskadeersättning.

3.1.1 Straffbara hanteringsformer

Lagrummets konstruktion med en uppräknig av straffbara gärningsformer fördelade på fem punkter påminner i stor utsträckning om lagregleringen gällande narkotikabrott.

16 kap. 10 a § brottsbalken

Den som

1. skildrar barn i pornografisk bild,
2. sprider, överlåter, upplåter, förevisar eller på annat sätt gör en sådan bild av barn tillgänglig för någon annan,
3. förvärvar eller bjuder ut en sådan bild av barn,
4. förmedlar kontakter mellan köpare och säljare av sådana bilder av barn eller vidtar någon annan liknande åtgärd som syftar till att främja handel med sådana bilder, eller
5. innehar en sådan bild av barn eller betraktar en sådan bild som han eller hon berett sig tillgång till

döms för *barnpornografibrott* till fängelse i högst två år.

Är ett brott som avses i första stycket ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Med barn avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år. Är pubertetsutvecklingen fullbordad, ska ansvar för gärning enligt första stycket 2–5 dömas ut bara om det av bilden och omständigheterna kring den framgår att den avbildade personen är under arton år.

Till ansvar för gärning som avses i första stycket 1 ska dömas även den som inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den som skildas är under arton år.

Den som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte av oaktsamhet sprider en sådan bild som avses i första stycket, döms som sägs där eller i andra stycket.

Är brott som avses i första stycket att anse som grovt, döms för *grovt barnpornografibrott* till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet har begåtts yrkesmässigt eller i vinstsyfte, utgjort ett led i brottslig verksamhet som utövats systematiskt eller i större omfattning, avsett en särskilt stor mängd bilder eller avsett bilder där barnen är särskilt unga, utsätts för våld eller tvång eller utnyttjas på särskilt hänsynslöst sätt. (SFS 2020:173)

---

⁶⁹ 1 § 3 p. lag (1988:609) om målsägandebiträde.

3.1.1.2 Första punkten – skildring

I den första punkten framgår att själva skapandet, framställandet av barn i pornografisk bild, är straffbart. Skildring är den gärningsform som har det inbördes högsta straffvärdet och en skildring konsumerar ett efterföljande innehav. Värt att notera är att framställan av barnpornografi ofta medför att gärningspersonen samtidigt begår någon form av sexualbrott som han eller hon ska ansvara för i konkurrens.

Ett barn kan skildras i pornografisk bild genom att det filmas eller fotograferas. Även inspelning eller skärmdumpning av en videoöverföring utgör en straffbar framställan. Likaså är det skildring att kopiera befintliga barnpornografiska bilder eller att beskära en icke barnpornografisk bild så att bilden blir pornografisk (typfallet är att bilden beskärs så att fokus blir på barnets bröst, rumpa eller könsdelar). Skildring förutsätter inte att det är ett verkligt barn som avbildas utan framställan av övergreppsmaterial kan även ske genom t.ex. datoranimering. Se närmare om AI-genererat material i avsnitt 3.3.4.

3.1.1.3 Andra punkten – tillgängliggörande av bild för annan

I den andra punkten straffbeläggs ageranden som medför att en barnpornografisk bild tillgängliggörs för annan. Tillgängliggörandet kan ske genom spridning, överlåtelse, upplåtelse, förevisning eller på annat sätt.

Att lägga ut en bild på internet kan antingen vara spridning eller att man på annat sätt gjort bilden tillgänglig för annan. Spridning föreligger endast om bilden gjorts tillgänglig för fler än ett fåtal personer.⁷⁰ Spridning är en handlingsform som enligt praxis har stor betydelse för straffvärdet i det enskilda fallet. Även *risken för spridning* har av domstolarna bedömts ha betydelse för straffvärdet.⁷¹

Spridning kan ske uppsåtligen eller genom att misstänkt använt ett fildelningsprogram där spridning sker med automatik vid nedladdningen. Domstol har då ansett att likgiltighetsuppsåt förelegat.⁷²

Att sälja, byta eller skänka bort en barnpornografisk bild innebär överlåtelse och att hyra ut eller låna ut materialet innebär upplåtelse. Det är tillräckligt att överlåtelsen eller upplåtelsen sker till en enda person. Samma sak gäller förevisning av övergreppsmaterial.

I bestämmelsens femte stycke regleras ansvar vid *oaktsamhet i vissa fall* vid yrkesmässig hantering eller hantering i förvärvssyfte. Till ansvar döms den som i sådana fall av oaktsamhet *sprider* en barnpornografisk bild. Bakgrunden till att oaktsamma förfaranden straffbelagts var att den som yrkesmässigt

---

⁷⁰ I RH 1996:87 fann hovrätten att tillgängliggörandet av barnpornografiskt material för ett 10-tal personer innebar spridning.

⁷¹ Se t.ex. Svea hovrätt, dom 2019-12-09 i mål B 10272-19.

⁷² Se Göta hovrätt, dom 2017-02-09 i mål B 2447-16.

handlar med pornografi inte ska kunna undgå straff genom att låta bli att kontrollera sina varor. Något krav på att den tilltalade själv i dessa fall tagit del av bilden finns inte. Av lagkonstruktionen följer att den här typen av gärning aldrig kan bedömas som grovt barnpornografibrott.

3.1.1.4 Tredje punkten – förvärv och utbudning

Av tredje punkten framgår att all typ av handel med övergreppsmaterial är olaglig. Förvärv är straffbart oavsett syftet med förvärvet.

3.1.1.5 Fjärde punkten – främjande av handel

Barnpornografibrott kan också begås av olika mellanhänder som led i handel med materialet utan att gärningsmannen själv befattar sig med bilderna. För att det ska anses vara ett främjande av handel bör det vara fråga om mer än någon enstaka transaktion. Gärningen kan begås genom att t.ex. tillhandahålla listor med säljare och/eller köpare.

3.1.1.6 Femte punkten – innehav och betraktande

Med *innehav* avses, såsom i andra straffrättsliga sammanhang, att ha besittning i civilrättslig mening. Innehav av bilder som förmedlas via internet uppstår om bilderna sparas genom att föras över på t.ex. datorns hårddisk eller andra lagringsenheter. Att endast titta på en bild som visas på datorskärmen är däremot inte ett innehav (men skulle kunna utgöra ett straffbart betraktande, se nedan).⁷³ I praxis finns dock exempel på domar där domstolen inte sett anledning att bedöma filer som en person haft tillgång till genom att de funnits sparade på en molntjänst på annat sätt än som ett innehav.⁷⁴ Innehavet förutsätter inte att materialet har betraktats – dock måste uppsåtet täcka att filerna är av barnpornografisk karaktär. Att inneha en barnpornografisk bild är ett perdurerande brott, vilket innebär att brottet begås så länge bilden finns i innehavarens besittning.

Raderade filer anses objektivt omfattas av ett innehav om de går att återskapa.⁷⁵ För att innehavet ska vara straffbart krävs dock att det går att bevisa att den misstänkta personen haft uppsåt till att filerna varit tillgängliga.

I Eskilstuna tingsrätts dom den 8 december 2021 i mål B 233-19, vilken fastställdes av hovrätten i denna del, dömdes de åtalade för material som varit raderat, trots att flera av filerna inte gick att återskapa utan avancerade program.⁷⁶

---

⁷³ Prop. 1997/98:43 s. 165.

⁷⁴ Se bl.a. Södertälje tingsrätt, dom 2020-07-10 i mål B 2490-19, vilken fastställdes i denna del av Svea hovrätt, dom 2020-09-04 i mål B 8117-20.

⁷⁵ Se bl.a. RH 2007:21.

⁷⁶ Svea hovrätt, dom 2022-05-13 i mål B 15680-21.

Tingsrätten ansåg att det var utrett att de tilltalade uppsåtligen hade innehåft materialet från första början. När det gällde frågan om de hade uppsåt till att filerna var nåbara efter att de raderats ansåg tingsrätten att en samlad bedömning måste göras i det enskilda fallet.

Av utredningen framgick att båda tilltalade hade hög it-kompetens. Mot bakgrund av detta konstaterade tingsrätten att de därmed måste ha varit medvetna om att det som utgångspunkt inte räcker att bilder och filmer raderas för att filerna helt ska försvinna ur enheten och inte gå att återskapa. Domstolen ansåg att de därmed måste insett att det förelåg en risk för att materialet fanns kvar på enheterna och att de genom att inneha enheterna även innehåft övergreppsmaterial. Eftersom de haft kvar enheterna i sin besittning utan att vidta någon ytterligare åtgärd hade de dessutom visat sig likgiltiga till denna effekt. Materialet hade sålunda innehåfts med likgiltighetsuppsåt.

Av det it-forensiska analysprotokollet framgår ofta om en fil är aktivt sparad eller inte. På samma sätt som för raderade filer kan ansvar utdömas även för *ej aktivt sparade filer* om den tilltalade haft uppsåt till att filerna funnits tillgängliga på enheten. Även här måste en samlad bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet göras.

I samma mål som ovan ansåg domstolen det styrkt att de aktuella filerna hade hanterats på enheten för att där kunna sparas på sätt som gjorts. Mot denna bakgrund och med hänsyn till dels mängden övergreppsfiler, dels till den omfattande utredning som visat att den misstänkta personen använt enheten i ett utpräglat sexuellt syfte, fann tingsrätten att den misstänkta personen uppsåtligen innehåft även de barnpornografiska filer som av it-forensiker bedömts som *ej aktivt sparade*. Även bedömningen i denna del fastställdes av hovrätten.

En *thumbnail* (s.k. "tum-nagel-fil") är en mindre variant/kopia av en bild som genereras för att mobilen/datorn snabbt ska kunna visa bilden i exempelvis ett galleri. Thumbnails sparas på enheten i databasen thumb-cache. Förekomst av en thumbnail-fil innebär att bilden som filen härstammar från någon gång har funnits på enheten, antingen genom att ha varit sparad på enheten eller genom att den visats på enheten via en ansluten extern enhet. Filen finns kvar även om ursprungsbilden har raderats – för att en thumbnail-fil ska raderas krävs att användaren tar bort den genom ett rensningsprogram.

Som utgångspunkt gäller att förekomst av en thumbnail visar på att ursprungsbilden någon gång har visats på enheten. Thumbnails skapas automatiskt när användaren öppnar en mapp eller katalog som innehåller bilder. En thumbnail-fil kan dock skapas automatiskt även på annat sätt beroende på vilket operativsystem som använts. En it-forensiker bör således kontrollera vad som gäller i det enskilda fallet.

Under förutsättning att uppsåt kan styrkas i förhållande till thumbnail-filer-
nas förekomst på enheten utgör även sådana filer ett straffbart innehav. Alla

former av uppsåt, även likgiltighetsuppsåt, omfattas av det straffbara området.

2010 utvidgades kriminaliseringen till att även omfatta handlandet ”*betrakta en sådan bild han eller hon har tillgång till*”. Ett typfall är att någon bereder sig tillgång till bilder på elektronisk väg men bestämmelsen är teknikneutral. Straffbarheten förutsätter ett kvalificerat tittande som kräver aktivitet – t.ex. att en person betalat för att få titta på bilder, eller att man går in på en hemsida och aktivt klickar på länkar som uppenbart leder till övergreppsmaterial. Det ska alltså sammanfattningsvis föreligga ett konstaterat mönster av ansträngningar för att få tillgång till bilder. Av förarbetena framgår att det inte ska vara straffbart att av en tillfällighet råka titta på en barnpornografisk bild eller att på annat sätt utan avsikt komma i kontakt med sådana bilder, t.ex. om en person utan att ha begärt det länkas vidare till en webbsida med övergreppsmaterial.⁷⁷

I RH 2024:21 dömdes den tilltalade för barnpornografibrott efter att ha mottagit och betraktat en barnpornografisk bild i en sluten chatt utan att uttryckligen ha efterfrågat sådana bilder. Hovrätten ansåg att då personen deltagit i den aktuella konversationen, trots att denne måste ha förstått att det kunde förekomma barnpornografiska bilder i chatten, så hade personen berett sig tillgång till den aktuella bilden i den mening som avses i lagrummet.

En *cache-fil* är automatiskt skapad och temporärt sparad information om en bild som gör att enheten snabbt kan hitta bilden när den ska användas igen. Cache-filen kan inte visa bilden för användaren om inte originalbilden finns kvar men polisen kan återskapa bilden med it-forensiska program. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan förekomst av cache-filer i vart fall utgöra underlag för att innehavaren ”betraktat” bilden.⁷⁸

3.1.1.7 *Bilder på barn med fullbordad pubertetsutveckling och vuxna med försenad pubertetsutveckling*

Förutsättningen för straffansvar för hantering av pornografiska bilder på barn med fullbordad pubertetsutveckling och bilder på vuxna med försenad pubertetsutveckling framgår av tredje stycket andra meningen. Där föreskrivs det att om pubertetsutvecklingen är fullbordad, ska ansvar enligt första stycket 2–5 dömas ut bara om det av bilden och omständigheterna kring den framgår att den avbildade personen är under 18 år.

Mot bakgrund av lagrummets konstruktion kan alltså samma bild på ett barn med *fullbordad pubertetsutveckling* leda till både friande och fällande dom. En gärningsperson som skapar ett pornografiskt fotografi på en fullt pubertetsut-

---

⁷⁷ Prop. 2009/10:70 s. 28.

⁷⁸ Se t.ex. Göta hovrätt, dom 2025-11-12, i mål B 2404-25 och Göta hovrätt, dom 2025-11-19 i mål B 4803-25.

vecklad 16-åring begår barnpornografibrott (genom skildring); eventuella framtida innehavare av bilden kommer dock inte att begå barnpornografibrott (genom innehav).⁷⁹ Ansvar för innehav (eller annan hantering enligt p. 2–5) av sådana bilder förutsätter att det utifrån bilden i sig och omständigheterna kring den framgår att personen är under 18 år. Exempel på sådana omständigheter kan vara att bilden försetts med en text där det framgår att den avbildade personen är ett barn, att barnets ålder skrivits på eller vid barnets kropp, att barnet avbildats ihop med en identitetshandling som utvisar dess ålder eller av marknadsföring av bilden.

Även den som överlåter en bild av ett fullt pubertetsutvecklat barn under 18 år och anger åldern kan dömas för barnpornografibrott. Samma sak gäller för den som överlåter en pornografisk bild på ett barn under 18 år vars pubertetsutveckling är fullbordad om åldern på barnet är allmänt känd.⁸⁰

Är *pubertetsutvecklingen inte fullbordad* har det inte någon betydelse hur gammal den skildrade personen är (se närmare avsnitt 3.3.1.1). Alla former av barnpornografibrott kan begås med dessa bilder.

3.1.1.8 Försök och förberedelse

Försök till barnpornografibrott samt försök och förberedelse till grovt barnpornografibrott är straffbart. Ansvar för ringa barnpornografibrott förutsätter således fullbordat brott.⁸¹

3.1.1.9 Tillhandahållare av elektroniska anslagstavlor

Polisen kan inte själva radera övergreppsmaterial om det påträffas på nätet. I Sverige finns heller inget tvångsmedel som kan tillämpas i detta syfte.

En tillhandahållare av en elektronisk anslagstavla (t.ex. en internetsajt) är dock enligt 5 § lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor⁸² skyldig att ta bort eller på annat sätt förhindra spridning av ett meddelande som en användare sänt till en sådan anslagstavla och som uppenbart utgör barnpornografi(brott). Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot den skyldigheten döms enligt 7 § samma lag till böter eller fängelse i högst sex månader eller om brottet är grovt, till fängelse i högst två år. I ringa fall ska inte dömas till ansvar.

Straffansvar enligt ovan gäller under förutsättning att den elektroniska anslagstavlan är svensk.

---

⁷⁹ Ändringen i definitionen den 1 januari 2011 föranleddes av att straffansvaret vid skildring av barn i pornografisk bild utvidgades till att avse även de fall när någon skildrar en fullt pubertetsutvecklad person under 18 år med vetskap om åldern.

⁸⁰ Prop. 1997/98:43 s. 162.

⁸¹ Se 16 kap. 17 § BrB.

⁸² Även kallad BBS-lagen efter begreppet Bulletin Board System.

Ligger sajten i utlandet bör svensk polis via sina kanaler informera behöriga företrädare för sajten om förekomsten av övergreppsmaterial. Det är sedan upp till den enskilda sajten att vidta åtgärder för att materialet ska tas bort.

Straffbestämmelsen tar endast sikte på tillhandahållaren av tjänsten och omfattar alltså inte den som är ansvarig för t.ex. ett webbhotell där tjänsten finns eller den operatör som tillhandahåller själva internetuppkopplingen.

3.1.2 Uppsåt

För ansvar krävs enligt huvudregeln att gärningen begåtts med uppsåt. I bestämmelsens fjärde och femte stycke föreskrivs dock undantag från det allmänna uppsåtskravet.

Enligt fjärde stycket räcker det med *oaktsamhet i fråga om barnets ålder* vid skildring enligt första stycket 1. En gärningsperson kan alltså dömas till ansvar även om han eller hon inte haft uppsåt men varit oaktsam i förhållande till att den person som skildras är under 18 år.

I bestämmelsens femte stycke regleras ansvar vid *oaktsamhet i vissa fall vid spridning* i samband med yrkesmässig hantering eller hantering i förvärvssyfte.

3.1.3 Straffrihet

I 16 kap. 10 b § BrB föreskrivs straffrihet i vissa fall om gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig.

Enligt första stycket kan framställan och efterföljande innehav av en barnpornografisk bild vara straffri om *skillnaden i ålder och utveckling* mellan den avbildade personen och framställaren är ringa och omständigheterna i övrigt inte påkallar att ansvar döms ut. Straffrihet avser endast hanteringsformerna skildring och innehav och det är alltså inte tillåtet att sprida bilderna vidare. Dessutom förutsätter straffrihet att bilden inte är att anse som grov eller att den inte framställts utan den avbildades vetskap.

Av andra stycket följer att straffrihet även föreligger i vissa fall för *hantverksmässig framställan* av barnpornografi. Det är inte kriminaliserat att i konstnärligt syfte genom hantverk skapa barnpornografi om bilden inte är avsedd att på något sätt göras tillgänglig för annan. Straffrihet omfattar endast hanteringsformen skildring. Värt att notera är att undantaget inte träffar sådana framställningar som skett med en metod som medför att bilderna är enkla att sprida, t.ex. datoranimerade bilder.⁸³

Av paragrafens sista stycke framgår att en gärning även i andra fall inte utgör brott, om gärningen med hänsyn till omständigheterna är *försvarlig*. Av förar-

---

⁸³ Se prop. 2009/10:70 s. 18.

betena framgår att det är *syftet* med befattningen av materialet som är bestämmande för om gärningen ska anses vara försvarlig. Seriös nyhetsförmedling, forskning och opinionsbildning får t.ex. inte hämmas i alltför hög grad av ett innehavsförbud av barnpornografi.⁸⁴

Utanför det straffbara området anses – utan någon särskild ansvarsfrihetsbestämmelse – falla t.ex. myndigheternas befattning med barnpornografiskt material.⁸⁵

Även om barnpornografibrottet inte enbart avser att skydda det skildrade barnet utan också barn i allmänhet anses att det barn som skildrats inte begår brott genom att hantera bilder på sig själv. Någon uttrycklig regel för ansvarsfrihet har inte ansetts behövlig i dessa fall.⁸⁶

3.2 Brottsmisstankar

En längre tids hantering av övergreppsmaterial på samma ställe räknas som ett brott.

Enstaka hantering vid ett fåtal tillfällen räknas som ett brott per tillfälle.

Skildring av barn i pornografisk bild räknas som ett brott per skildringstillfälle.

Bedömningen av vad som är ett enskilt barnpornografibrott måste i vissa situationer göras från fall till fall. Detta gäller bl.a. när den brottsliga gärningen består av en serie handlingar av samma slag.

Utgångspunkten för att särskilja ett tillfälle från ett annat sker med hänsyn till brottstiden och brottsplatsen. Vid bedömningen av om ett eller flera brott ska registreras kan ledning även fås av det objekt eller intresse som ska skyddas av straffbestämmelsen.

I praktiken blir det ofta svårt att urskilja och redovisa antalet separata brottstillfällen när hantering av övergreppsmaterial skett regelbundet under en längre tid. Det torde i dessa fall dessutom bättre spegla verkligheten att åtala för ett (grovt) barnpornografibrott istället för en mycket stor mängd ringa brott. Skyddsintresset är barn i allmänhet.

---

⁸⁴ I NJA 2012 s. 400 ansågs innehav av en s.k. "mangateckning" med hänsyn till vissa speciella omständigheter som försvarligt. Den tilltalade hade bott flera år i Japan och var expert på japansk kultur och dessutom arbetat i många år som översättare av mangaserier. Innehavet av en enda straffbar bild ansågs därmed försvarlig.

⁸⁵ Prop. 1997/98:43 s. 90 f.

⁸⁶ Prop. 2009/10:70 s. 38 f.

Situationer där det är möjligt och kan vara påkallat att dela upp i flera misstankar är dels i *skildringsfallet* där det finns en målsägande, dels när *annan form av hantering skett vid ett fåtal tydligt urskiljbara tillfällen*.

3.3 Rubriceringsfrågor

Med barn avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år.

Bedömningen av om en bild är pornografisk eller inte utgår från allmänna värderingar.

Med bild avses såväl stillbilder som filmer och tredimensionella objekt. En skildring i enbart ljud eller text är inte straffbar.

Vid brottets gradindelning ska hänsyn tas dels till hur materialet hanterats (skildring/spridning/innehav etc.), dels till materialets art och mängd.

Om den tilltalade gjort sig skyldig till både ett sexualbrott mot barn och barnpornografibrott bestående i skildring av övergreppet döms det för båda brotten i brottskonkurrens.

3.3.1 Barnpornografisk bild

Av 16 kap. 10 a § BrB framgår att den som begår en viss gärning – som inbegriper pornografiska bilder där barn skildras – ska dömas för barnpornografibrott. Då rekvisitet ”pornografisk bild” saknar en tydlig definition, och då det inte finns något klagörande prejudikat, inställer sig frågan vad som i rättsliga sammanhang kan anses utgöra en sådan bild.

3.3.1.1 Barn

Av lagrummets tredje stycke framgår att med *barn* avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år. Av detta följer att alla personer under 18 år är att anse som barn enligt paragrafen och därutöver personer över 18 år vars pubertetsutveckling inte fullbordats. När det gäller innebörden av begreppet barn finns alltså en skillnad mellan första stycket 1 – skildrandegärningen – och övriga gärningsformer i första stycket 2–5. Det är brottsligt att skildra en person som är under 18 år i pornografisk bild, även om personens pubertetsutveckling är fullbordad. Detta framgår genom att endast punkterna 2–5 och inte punkten 1 nämns i tredje stycket (se avsnitt 3.1.1.7 ovan).

3.3.1.2 Pornografisk

Den närmare innebörden av ordet *pornografisk* anses vara en bild som utan att ha några vetenskapliga eller konstnärliga värden på ett ohöjlt och utma-

nande sätt skildrar ett sexuellt motiv.⁸⁷ Avgörande för bedömningen om en bild är att anse som pornografisk bör därför i slutändan vara vilket syfte en viss framställning har. Om ändamålet med framställningen väsentligen är att påverka åskådaren sexuellt är det oftast en pornografisk produkt.⁸⁸ Det är dock inget krav för straffbarhet att bilden framställts i något visst syfte. Av förarbetena framgår att vad som anses göra en bild pornografisk får utgå från allmänna värderingar och att frågan överlämnas till rättstillämpningen.⁸⁹

Bestämmelserna i paragrafen är inte begränsade till bilder där barn är inbegripna i sexuella handlingar eller utför eller medverkar i en sexuell posering utan straffansvaret kan också avse pornografiska bilder där barnet förekommer tillsammans med en eller flera vuxna som utför sådana handlingar.

Bedömningen av om bilden är pornografisk ska endast göras på grundval av vad bilden föreställer, inte på grundval eller i kombination med vad en till bilden fogad text förmedlar. Att en icke-pornografisk bild på ett barn används som illustration till en pornografisk text medför alltså inte att bilden blir barnpornografisk.⁹⁰

3.3.1.3 Bild

Med *bild* avses alla typer av bilder, t.ex. bilder på internet, tryckta bilder, stillbilder och rörliga bilder (filmer). Även teckningar, animeringar och andra hantverksmässigt framställda bilder kan utgöra barnpornografi oavsett om bilden kan antas föreställa ett verkligt övergrepp eller inte.⁹¹ Samma sak torde gälla för tredimensionella föremål så länge de utgör avbildningar.⁹² Skildringar i enbart text eller ljud är inte straffbara.

Bildens sammanhang är också relevant; som exempel på detta nämns *bildserier*. Med en bildserie avses bilder som skildrar ett händelseförlopp där de inledande bilderna inte är pornografiska men där de sista bilderna skildrar hur barnet är helt avklätt och/eller medverkar i en sexuell posering. Mot bakgrund av vad som anförs i förarbetena om att det är det sammanhang som bilden förekommer i och att det är syftet med framställningen som avgör om

---

⁸⁷ Prop. 1970:125 s. 79 f.

⁸⁸ Prop. 1997/98:43 s. 82.

⁸⁹ SOU 2007:54 s. 260 f.

⁹⁰ RH 2017:62.

⁹¹ I NJA 2012 s. 400 prövades om 39 bilder ansågs utgöra barnpornografi. HD konstaterade att en av dessa bilder var barnpornografisk, men att de övriga bilderna inte var verklighetstroga och därför inte barnpornografiska.

⁹² Jfr prop. 1970:125 s. 80. Uttalandena i detta förarbete tar främst sikte på brottet otillåtet förfarande med pornografisk bild i 16 kap. 11 § BrB. Av lagkommentaren till 16 kap. 10 a § framgår dock att innebörden av rekviritet är densamma i båda lagrum, Norstedts Juridik 2025-11-18 (JUNO).

bilden är pornografisk finns utrymme att i vissa fall även bedöma de inledande bilderna i en sådan serie som övergreppsmaterial.⁹³

Att bildens sammanhang är relevant bör också kunna anföras som argument för att spela upp *filmer med ljud*. I synnerhet bör filmfiler spelas upp med ljud om det förekommer nedvärderande eller kränkande uttalanden mot barnet, uttalanden eller ljud som stärker motivets sexuella eller barnpornografiska karaktär eller om barnet uttrycker smärta eller rädsla. Stöd för att filmfilen bör ses som en helhet av bild och ljud återfinns i förarbeten där det framgår att ljud kopplat till en filmsekvens kan medföra att filen anses vara mer integritetskränkande än vad en ljudlös sekvens är.⁹⁴

Det spelar ingen roll för straffbarheten eller straffvärdet om den olagliga filen är en *kopia* av originalfilen eller en dubblett av en annan fil. Varje enskild fil som innehåller en skildring av barn i pornografisk bild utgör ett straffbart innehav, oavsett om det är fråga om en ursprunglig framställning, en kopia eller en dubblett (dvs. en kopia av en annan fil som också innehas).⁹⁵

3.3.2 Gradindelning

Omständigheter som påverkar brottets gradindelning kan delas in i två grupper. Den ena gruppen omständigheter angår själva gärningen – hur den utförts och orsaken till att den begåtts. Den andra gruppen omständigheter angår själva materialet – mängden bilder, bildernas art och filmfilernas speltid. Vid gradindelningen måste dock alltid en samlad bedömning göras av bildernas karaktär, vilken typ av hantering som brottet avser samt brottslighetens omfattning.

Kvalifikationsgrunder anges endast för grovt brott. HD har fastslagit att om någon av nämnda kvalifikationsgrunder förekommer vid *innehavsbrott* så är det i relativt stor utsträckning möjligt att trots detta bedöma brottet som av normalgraden – däremot är utrymmet att bedöma brottet som ringa mycket begränsat.⁹⁶

Av praxis kan följande slutsatser dras av vilka omständigheter som påverkar rubriceringen av en gärning:

- Hur allvarlig kränkningen av det avbildade barnet varit.
- Hur stort innehavet varit.
- Hur stort innehavet varit av bilder och filmer bedömda som särskilt hänsynslöst material.

---

⁹³ SOU 2007:54 s. 260.

⁹⁴ SOU 2007:54 s. 287.

⁹⁵ Se bl.a. Göta hovrätt, dom 2020-08-18 i mål B 2062-20, och prop. 1997/98:43 s. 163.

⁹⁶ "Barnpornografiinnehavet I-III" NJA 2025 s. 943.

- Hur lång speltid har filmerna som bedömts vara av särskilt hänsynslös karaktär varit.
- Hur övergreppsmaterialet hanterats (skildring/spridning/innehav etc.).

”Barnpornografiinnehavet I-III” NJA 2025 s. 943

I tre avgöranden har HD bedömt hur gränsen mellan brott av normalgraden och grovt brott respektive gränsen mellan brott av normalgraden och ringa brott ska dras vid gärningar som består i innehav. HD konstaterar att vid gradindelningen ska samtliga omständigheter vid brottet beaktas och en helhetsbedömning av såväl objektiva som subjektiva faktorer göras. Av särskild betydelse för allvarlighetsgraden är materialets karaktär och då framför allt hur grova och hänsynslösa övergrepp som skildras. Även mängden material och på vilket sätt materialet hanterats är av betydelse. Då en helhetsbedömning alltid måste göras understryker HD att det finns anledning att vara försiktig med ”tumregler” såsom t.ex. längd på filmer.

Trots att tumregler bör tillämpas med försiktighet bör åklagaren ange eventuella filmers speltid i gärningsbeskrivningen. Det bör även preciseras hur lång den sammanlagda speltiden är för filmer av särskilt hänsynslös karaktär.

3.3.2.1 Ringa brott

Av lagtexten framgår inte vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är ringa. Av förarbetena framgår dock att lagstiftarens avsikt varit att det i första hand ska vara fråga om rena innehavsbrott.⁹⁷

Omständigheter som talar för att brottet är att rubricera som ringa är t.ex. följande:

- Det är fråga om ett mindre antal bilder och filmer som bedömts som övergreppsmaterial.⁹⁸
- Materialet innehåller inte bilder och filmer som bedömts utgöra särskilt hänsynslöst material.⁹⁹
- Det har inte skett någon obegränsad spridning på sådant sätt att det varit

---

⁹⁷ Prop. 1997/98:43 s. 94.

⁹⁸ I RH 2009:78 uttalar hovrätten att innehav av ett inte alltför omfattande antal bilder och filmer med barnpornografi brukar bedömas som ringa brott. I RH 2013:49 bedömdes ett innehav av 315 barnpornografiska bilder som brott av normalgraden.

⁹⁹ Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom 2018-02-15 i mål B 2694-17. Tingsrätten fann att det begränsade materialet (en bild och två filmer) talade för att gärningen kunde bedömas som ringa brott. De två filmerna visade emellertid barn som utnyttjades på ett särskilt hänsynslöst sätt och brottet var därför av normalgraden. Hovrätten fastställde tingsrättens dom. Se även Göta hovrätt, dom 2026-03-10, i mål B 4699-25.

fritt för allmänheten att ta del av materialet.

En tumregel för ringa brott brukar vara ett innehav av ca 100–200 poseringsbilder (dvs. inte av särskilt hänsynslös karaktär) eller färre.¹⁰⁰ Omfattar innehavet filmer talar detta mot att brottet ska bedömas som ringa, i synnerhet om filmerna är av särskilt hänsynslös karaktär.

Utrymmet att bedöma skildring som ringa brott torde vara begränsat.¹⁰¹

”Barnpornografiinnehavet I” NJA 2025 s. 943

Frågan i målet var om ett innehav bestående i en film (speltid ca 20 s.) innehållande särskilt hänsynslöst material var att bedöma som ringa eller brott av normalgraden. HD fann att gärningen i det aktuella fallet sammanfattningsvis var att bedöma som ringa brott. Hänsyn togs framför allt till att gärningspersonen, som var 16 år, utan förvarning fått upp den korta filmen på ett socialt medium, att hans åtgärd att spara filmen var föranledd av att han ville prata om den med sina kompisar samt (till) att han kort därefter raderat filmen. HD konstaterade att gärningen i hög grad framstod som ett ”atypiskt innehav” och att filmens karaktär var sådan att innehav av den som utgångspunkt hade varit att bedöma som barnpornografibrott av normalgraden.

3.3.2.2 *Brott av normalgraden*

Även vid gradindelningen av brott av normalgraden saknas vägledning i lagtexten om vilka omständigheter som är av betydelse. En samlad bedömning av bildernas karaktär och typen av brottslig hantering måste alltså göras.

Omständigheter som talar för att brottet är att rubricera som normalgraden är t.ex. följande:

- Innehav av ett större antal bilder och filmer bedömda som barnpornografi av normalgraden.¹⁰²
- Innehav av bilder och filmer där en mindre del av materialet bedömts utgöra särskilt hänsynslöst material – t.ex. 143 bilder och 8 filmer bedömda som barnpornografi varav 33 bilder och 5 filmer (total speltid ca 2 min) bedömda som särskilt hänsynslöst material, 129 bilder bedömda som barnpornografi varav 34 bilder bedömda som särskilt hänsynslöst material

---

¹⁰⁰ I RH 2013:49 har ett innehav av 315 barnpornografiska bilder inte bedömts utgöra ringa brott med hänsyn till mängden material.

¹⁰¹ I RH 2009:78 bedömdes egen framställan (skildring) av 21 barnpornografiska bilder som brott av normalgraden.

¹⁰² I RH 2003:69 bedömdes ett rent innehav av 140 000 barnpornografiska bilder som brott av normalgraden. Hovrätten avgjorde rubriceringsfrågan bl.a. med hänvisning till att det varit fråga om serier av bilder med samma barn och att åtskilliga bilder sedda för sig inte innehåll något egentligt pornografiskt inslag. Inga bilder bedömdes som särskilt hänsynslösa, inga filmer fanns med i materialet och ingen spridning hade skett.

liksom förhållandet 162 bilder bedömda som barnpornografi varav 56 bilder bedömda som särskilt hänsynslöst material.¹⁰³

- Finns det filmer med särskilt hänsynslöst material bör speltiden inte uppgå till mer än någon timme.
- Vid spridning bör denna avse ett begränsat material.¹⁰⁴
- Vid egen skildring bör denna endast avse ett begränsat antal bilder som bedömts vara övergreppsmaterial av normalgraden eller enstaka bilder bedömda som särskilt hänsynslösa.¹⁰⁵

”Barnpornografiinnehavet II” NJA 2025 s. 943

Frågan i målet var om ett innehav bestående av tre filmer (varje film hade en speltid på någon eller några minuter) samt 56 bilder var att bedöma som ringa eller brott av normalgraden. HD fann att gärningen var ett normalgradsbrott. Hänsyn togs framförallt till att åtminstone en av filmerna innehöll särskilt hänsynslöst material samt till mängden material. Straffvärdet bedömdes till två månaders fängelse.

En omständighet av betydelse för domstolarnas bedömning att brottet är av normalgraden är om materialet spridits. Det kan ha skett uppsåtligt eller genom att misstänkt använt ett fildelningsprogram där spridning sker med automatik. Domstol har då ansett att likgiltighetsuppsåt föreläggat.¹⁰⁶ Som exempel kan nämnas att spridning av två bilder på internet medfört att brottet har ansetts vara av normalgraden. Motiveringen är att den som spritt bilden inte har någon kontroll över hur bilden används efter spridandet. Ett annat argument har varit att spridandet medför att bilderna blir tillgängliga för ett mycket stort antal personer. Spridning, eller risk för spridning, ska utöver påverkan på rubriceringen även vägas in vid straffvärdebedömningen.

---

¹⁰³ Hovrätten för Övre Norrland, dom 2024-05-23 i mål B 200-24 respektive dom 2018-09-19 i mål B 32-18, samt Svea hovrätt, dom 2017-04-24 i mål B 1637-17 (åp 3). Se även Göta hovrätt, dom 2024-02-09 i mål B 595-23, där ett innehav av 423 bilder varav 212 bilder avsåg särskilt hänsynslöst material bedömdes som grovt brott.

¹⁰⁴ Hovrätten för Övre Norrland, dom 2017-11-29 i mål B 416-17 – innehavet omfattade 41 barnpornografiska bilder och spridning hade skett under några minuter. Gärningen kunde inte bedömas som ringa eftersom bilderna gjorts tillgängliga för allmänheten utan någon begränsning och eftersom misstänkt sparar ner de torrentfiler som behövdes för fortsatt spridning.

¹⁰⁵ Svea hovrätt, dom 2018-09-21 i mål B 2571-17 – skildring av målsäganden i 18 (stycken) barnpornografiska bilder ansågs utgöra brott av normalgraden. Hovrätten för Västra Sverige, dom 2019-02-22 i mål B 1082-19 – skildring av två grova våldtäkter mot barn genom enstaka skärmdumpar av livestreamade videoöverföringar bedömdes som brott av normalgraden (ej åtalat för grovt brott).

¹⁰⁶ Göta hovrätt, dom 2017-02-09 i mål B 2447-16.

Ett barnpornografibrott av normalgraden anses inte vara ett artbrott i sig. Om det samlade straffvärdet däremot motsvarar ett grovt brott talar detta för att brottet har ett artvärde.¹⁰⁷

3.3.2.3 *Grovt brott*

Av lagtexten framgår exemplifierande omständigheter av betydelse vid bedömningen av om brottet är grovt. Det räcker med att någon kvalificerande omständighet föreligger under förutsättning att gärningens straffvärde totalt sett motiverar att brottet bedöms som grovt. När det gäller kvalifikationsgrunden att brottet har begåtts yrkesmässigt eller i vinstsyfte bör dock påpekas att det sällan torde vara vinstsyfte som är drivkraften för den som konsumerar barnpornografi. Istället är det vanligt att gärningspersonen delar med sig av sitt innehav i utbyte mot nya bilder och filmer.

Av förarbeten framgår att ett rent innehavsbrott sällan torde ha ett straffvärde som motiverar att gärningen bedöms som grov.¹⁰⁸ Av äldre rättspraxis framgår också att det finns en restriktivitet att bedöma barnpornografibrott som grovt när brottet endast består i innehav. Av senare förarbeten som låg till grund för lagändringen den 1 juli 2020, genom vilken bl.a. straffminimum för grovt brott höjdes i syfte att höja straffnivån för brottet, framgår bl.a. att dåvarande praxis visar att det för grovt brott synes krävas ett relativt stort antal bilder – trots att varken lagtext eller förarbeten hindrar att brottet bedöms som grovt även om antalet grova övergreppsbilder är litet. Regeringen framhöll att det fanns anledning att understryka att det enligt bestämmelsens ordalydelse inte finns något krav på att bilder med hög grad integritetskränkande innehåll ska uppgå till en viss mängd.¹⁰⁹

Utvecklingscentrums uppfattning är att domstolarnas syn på dessa gärningar under senare år tycks ha skärpts.¹¹⁰ Enbart mängden material kan visserligen medföra att gärningen bedöms som grov – av praxis framgår dock att materialets art oftast varit avgörande för gradindelningen.¹¹¹ Att den tekniska utvecklingen gjort det möjligt för enskilda personer att lagra enorma mängder information talar också för att det finns möjlighet att bedöma rena innehavsbrott som grovt brott.¹¹²

---

¹⁰⁷ NJA 2003 s. 307 och NJA 2011 s. 386.

¹⁰⁸ Prop. 1997/98:43 s. 96 f.

¹⁰⁹ Prop. 2019/20:69 s. 22 f.

¹¹⁰ Jfr "Barnpornografiinnehavet III" NJA 2025 s. 943. Se även t.ex. Svea hovrätt, dom 2024-01-24 i mål B 13546-22, Göta hovrätt, dom 2024-02-09 i mål B 595-23, och Hovrätten för Västra Sverige, dom 2024-09-16 i mål B1071-24.

¹¹¹ Se t.ex. Svea hovrätt, dom 2024-04-18 i mål B 2062-23, Göta hovrätt, dom 2024-02-09 i mål B 595-23 och Göta hovrätt, dom 2022-09-23 i mål B 1221-22.

¹¹² Svea hovrätt, dom 2020-09-04 i mål B 8117-20.

”Barnpornografiinnehavet III” NJA 2025 s. 943

Frågan i målet var om ett innehav bestående av tio filmer (sammanlagd speltid ca 1 timme) samt 25 bilder var att bedöma som grovt eller brott av normalgraden. HD fann att gärningen var ett grovt brott. Hänsyn togs framförallt till materialets allvarliga karaktär. Även materialets omfattning beaktades. Straffvärdet bedömdes till 15 månaders fängelse.

Hovrättspraxis i tiden före ovan avgörande är inte enhetlig och bör ses i ljuset av HD:s dom. Även om tidigare praxis spretar kan det urskönjas en *nedre gräns* för när en gärning har ansetts uppfylla kriterierna för grovt barnpornografibrott vad gäller antalet bilder och filmer samt spridning. Denna gräns kan även användas som vägledning när det gäller möjligheten att utfärda strafföreläggande för barnpornografibrott av normalgraden.

Omständigheter som talar för att brottet är att rubricera som grovt är t.ex. följande:

- Innehav av bilder och filmer vilka bedömts som särskilt hänsynslöst material och som innehåller skildringar av mycket grova övergrepp mot väldigt unga barn. Övergreppen avser sexuella handlingar där våld och tvång förekommer. Andra omständigheter är att barnet utsatts för peneringar och/eller kränkande behandling där det förekommit vätska, såsom t.ex. sperma eller urin, eller där djur deltar.
- Innehav varav i vart fall ca 200–300 bilder avser särskilt hänsynslöst material.¹¹³
- Mindre innehav kan bedömas som grovt brott om det innehåller filmer med särskilt hänsynslöst material med en sammanlagd speltid på någon timme.¹¹⁴
- Bilderna utgör dokumentation av verkliga övergrepp. Enligt förarbetena kan även framställning eller hantering av en enstaka film vara tillräckligt för grovt brott om filmen i fråga visar ett barn som utsätts för särskilt hänsynslös behandling, under förutsättning att filmen kan antas vara en dokumentation av ett verkligt övergrepp.¹¹⁵
- Material har spridits till andra mer än i begränsad omfattning.

---

¹¹³ Göta hovrätt, dom 2024-02-09 i mål B 595-23. Se även Hovrätten för Västra Sverige, dom 2019-02-04 i mål B 5018-18 och Svea hovrätt, dom 2018-12-04 i mål B 4368-18.

¹¹⁴ Se t.ex. ”Barnpornografiinnehavet III” NJA 2025 s. 943, Svea hovrätt, dom 2025-11-04, i mål B 15192-24, Svea hovrätt, dom 2024-04-18, mål B 2062-23, Hovrätten för Västra Sverige, dom 2024-09-16 i mål B 1071-24 och Göta hovrätt, dom 2023-05-29 i mål B 2453-22.

¹¹⁵ Prop. 1997/98:43 s. 96 f. Svea hovrätt, dom 2021-10-29 i mål B 10391-21 – en egenproducerad film avseende en grov våldtäkt som sedan gjorts tillgänglig för annan bedömdes som grovt barnpornografibrott (åtalspunkten 2).

En närmare genomgång av olika straffvärdenivåer framgår av en sammanställd praxistrappa på ämnessidan *Barnpornografibrott* på Rånet.

Grovt barnpornografibrott är ett artbrott.¹¹⁶

3.3.3 Konkurrensfrågor

3.3.3.1 *Sexualbrott enligt 6 kap. brottsbalken*

Om den tilltalade gjort sig skyldig till både ett sexualbrott mot barnet och barnpornografibrott bestående i skildring av övergreppet döms denne för barnpornografibrott i brottskonkurrens med sexualbrottet eftersom brotten har olika skyddsintressen. Sexualbrottet är ett brott riktat mot barnet medan barnpornografibrottet är ett brott riktat mot staten och därmed utgör en kränkning av barn i allmänhet.

3.3.3.2 *Olaga integritetsintrång enligt 4 kap. 6 c § brottsbalken*

Spridande av barnpornografiska bilder är olagligt. En gärning som utgör barnpornografibrott (genom spridning) kan även i vissa fall utgöra olaga integritetsintrång. Av förarbeten framgår att argument för att spridaren även gör sig skyldig till olaga integritetsintrång i konkurrens finns eftersom brotten har olika skyddsintressen.¹¹⁷ Exakt vilka dessa situationer är förtydligas inte.

Utvecklingscentrums rekommendation är att åklagaren får göra en avvägning av vilket skyddsintresse som angripits. Om barnet på bilden är identifierat och identiteten är känd av spridaren samt om spridningen sker till ett flertal personer som ingår i barnets sociala sammanhang bör spridningen kunna anses ägnad att medföra allvarlig skada för den som uppgiften rör. I dessa situationer bör även barnets skydd av privatliv och personliga integritet anses ha blivit kränkt och åtal därmed ske i konkurrens.¹¹⁸

3.3.3.3 *Särskilt om "smygfotografering" – kränkande fotografering enligt 4 kap. 6 a § brottsbalken m.m.*

Utgångspunkten i svensk rätt är att det inte finns något generellt förbud mot att fotografera någon utan samtycke. Fotograferingen måste alltså falla under någon straffbestämmelse för att vara kriminaliserad.

En särskild rubriceringsproblematik kan uppstå i "smygfotograferingssituationer" – dvs. situationer där barnet genomför vardagliga sysslor utan instruktion eller påverkan av gärningspersonen.

---

¹¹⁶ NJA 2002 s. 265.

¹¹⁷ Prop. 2016/17:222 s. 97.

¹¹⁸ Beträffande rekvisiten ägnad att medföra allvarlig skada, se prop. 2016/17 s. 96.

I straffbudet om kränkande fotografering är själva fotograferandet straffbelagt, oberoende av bildens innehåll. Beroende på bildens motiv kan dock tillämpningsområdet i viss mån sammanfalla med bestämmelserna om barnpornografibrott eller olaga våldsskildring. Beroende på gärningspersonens agerande kan den kränkande fotograferingen vidare i viss mån även sammanfalla med bestämmelsen om sexuellt ofredande (mot barn).

Om förutsättningar föreligger att döma för såväl kränkande fotografering som barnpornografibrott bör det, med hänsyn till bestämmelsernas delvis olika syften och tillämpningsområden, vara möjligt att döma för båda brotten i brottskonkurrens. Detsamma gäller för sexuellt ofredande (mot barn) och olaga våldsskildring av normalgraden.¹¹⁹

Straffansvaret för utnyttjande av barn för sexuell posering omfattar dock inte smygfotograferingssituationer. Situationer då gärningspersonen utnyttjar att barnet befinner sig i en situation som innebär en sexuell posering utan att varken barnet eller någon vuxen aktivt arrangerat barnets kropp i en sexuell pose kan istället, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, bedömas som barnpornografibrott och sexuellt ofredande, kränkande fotografering eller olaga integritetsintrång.¹²⁰

3.3.3.4 *Olaga våldsskildring enligt 16 kap. 10 c § brottsbalken*

Av förarbeten framgår att dokumentation av sexuellt våld eller tvång i en barnpornografisk skildring bestraffas inom ramen för (straffet för) barnpornografibrottet.¹²¹ Barnpornografibrott konsumerar alltså olaga våldsskildring.

3.3.3.5 *Smuggling*

Har material smugglats konsumerar smugglingen barnpornografibrottet.

Om införseln sker från annat EU-land hänvisar 3 § fjärde stycket smugglingslagen (2000:1225) till införselreglerna i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (den så kallade inregränslagen). Omfattas en vara av inregränslagen måste den anmälas även vid resa inom EU. 3 § inregränslagen listar de varor som omfattas av lagen och hänvisar till barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi. I den lagen anges att en skildring av barn i pornografisk bild inte får föras in eller ut ur Sverige.

Om införsel sker från ett land utanför EU gäller 3 § första stycket smugglingslagen med hänvisning till lagen om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi.

---

¹¹⁹ Prop. 2012/13:69 s. 41.

¹²⁰ Prop. 2021/22:231 s. 40.

¹²¹ Prop. 1997/98:43 s. 97.

3.3.3.6 *Lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor*

Straff enligt 7 § ovan lag ska inte dömas ut om det kan dömas till ansvar enligt brottsbalken. Om närmare förutsättningar för ansvar enligt lagen vid förekomst av övergreppsmaterial på sajten – se ovan under avsnitt 3.1.1.9.

3.3.4 **AI-genererat material**

Under de senaste åren har förekomsten av AI-genererat övergreppsmaterial ökat och den tekniska utvecklingen har medfört att materialet blivit alltmer verklighetstroget. Det går inte att utifrån en fils tekniska information avgöra om en bild är AI-genererad utan en analys av bildens visuella motiv krävs.

Mot bakgrund av ovanstående finns starka skäl att ifrågasätta den tidigare vanligt förekommande uppfattningen att endast bilder som är skildringar av verkliga övergrepp kan utgöra grovt brott. Uppfattningen saknar stöd i lag och förarbeten.¹²² Vägledande praxis i frågan saknas i dagsläget.¹²³

Vilka rubriceringar som kan aktualiseras i en förundersökning avseende AI-genererat övergreppsmaterial beror på vad materialet skildrar och hur materialet hanterats.

All hantering av AI-genererat övergreppsmaterial kan utgöra kriminaliserade former av barnpornografibrott under förutsättning att materialet är tillräckligt verklighetstroget.¹²⁴

Är materialet s.k. "deepfake", dvs. en AI-genererad pornografisk skildring av ett verkligt barn, kan framställan av materialet vara kriminaliserat även om pubertetsutvecklingen är fullbordad (se avsnitt 3.1.1.7). Om materialet sprids till andra kan dessutom förtal aktualiseras i konkurrens då brotten har olika skyddsintressen. Förtalsbrottet fullbordas när uppgiften kommit till tredje mans kännedom. Straffansvar förutsätter inte att materialet sprids till personer som känner (till) målsäganden men uppgifterna måste vara tillräckligt specifika för att offret ska kunna identifieras. Olaga integritetsintrång torde emellertid som utgångspunkt inte aktualiseras då huvudregeln är att uppgifterna som sprids ska vara "sanna och korrekta" för att omfattas av straffbudet.¹²⁵

---

¹²² Uppfattningen tycks härstamma från uttalanden i gamla förarbeten om att även innehav av en enstaka film kan vara tillräcklig för grovt brott om filmen kan antas vara en dokumentation av ett verkligt övergrepp – se prop. 1997/98:43 s. 95.

¹²³ Våren 2026.

¹²⁴ I NJA 2012 s. 400 prövades om 39 bilder ansågs utgöra barnpornografi. HD konstaterade att en av dessa bilder var barnpornografisk, men att de övriga bilderna inte var verklighetstroga och därför inte barnpornografiska.

¹²⁵ Prop. 2016/17:222 s. 94 och SOU 2016:7 s. 266.

3.3.5 "Virala filmer"

Med viral film menas i detta sammanhang en barnpornografisk film som inom en viss tidsperiod uppnår en omfattande spridning genom att ett stort antal användare delar filen på digitala plattformar.

Ärenden som avser en misstanke om att en gärningsperson spridit en enstaka fil, och där omständigheterna talar för att det är en engångsföreteelse, är som utgångspunkt att bedöma som ett ärende av enkel beskaffenhet. Ärenden av enkel beskaffenhet ska ledas av polis.¹²⁶

Att ett ärende är av enkel beskaffenhet betyder dock inte per automatik att brottet är att bedöma som ringa. Gradindelningen ska alltid baseras på en sammantagen bedömning av alla såväl objektiva som subjektiva faktorer i det enskilda fallet.

HD har i sitt avgörande "Barnpornografiinnehavet I" NJA 2025 s. 943 fastslagit att innehav av en ca 20 sekunder lång viral film, innehållande särskilt hänsynslöst material, med beaktande av omständigheterna i det aktuella fallet var att bedöma som ringa. Hänsyn togs framförallt till att gärningspersonen var 16 år och att denne utan förvarning fått upp filmen på ett socialt medium. Anledningen till att han sparade ner filmen var för att han ville prata om den med sina kompisar och han raderade filmen kort därefter. Enligt HD framstod gärningen som ett i hög grad atypiskt innehav.

Även om gärningen i HD:s avgörande bestod i ett innehav betonar domstolen den generella vikten av att samtliga såväl objektiva som subjektiva faktorer ska beaktas vid gradindelningen. Detta torde kunna tolkas som att det finns utrymme att bedöma även andra hanteringsformer som ringa brott med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet. Inte minst gärningspersonens ålder och avsikt bör kunna få betydelse.

Argument för att rubricera en enstaka hantering av en viral film som ringa brott kan enligt *Utvecklingscentrums uppfattning* vara att:

- materialet utgörs av en kortare filmsekvens (några sekunder)
- materialet inte skildrar övergrepp med inslag av våld, kroppsvätskor, djur, etc.
- gärningen är en konsekvens av ungdomligt oförstånd
- gärningen är en effekt av ett sensationsbeteende och inte ett uttryck för ett sexuellt tändningsmönster mot barn.

För vägledning om straffvarning för ungdomar – se RÅR 2006:3 *Riksåklagarens riktlinjer för handläggning av ungdomsärenden*.

---

¹²⁶ Se ovan under avsnitt 2.1.2.

3.4 Bevisning

Som skriftlig bevisning bör beslagsprotokoll, analysprotokoll avseende digital lagringsmedia och analysprotokoll avseende övergreppsmaterialet åberopas.

Som muntlig bevisning åberopas förhör med den tilltalade. I ärenden som inte är av enkel beskaffenhet bör även förhör med it-forensiker och den polispersonal som analyserat övergreppsmaterialet åberopas.

Syn av referensmaterialet åberopas som övrig bevisning.

Bygger åtalet på en så kallad NCMEC-rapport bör åklagaren tillse att övergreppsmaterialet som rapporten avser ingår i utredningshandlingarna och att detta har klassificerats av svensk polis. Vid behov bör bevisning om hur den aktuella internettjänsten fungerar åberopas.

3.4.1 Standardbevisning

Följande *skriftliga bevisning* bör i normalfallet åberopas:

- Beslagsprotokoll som utvisar var materialet tagits i beslag, till styrkande av var materialet påträffats och att materialet tillhör den misstänkta personen.
- Utredaranalys och eventuella it-forensiska sakkunnigutlåtanden avseende digital lagringsmedia, till styrkande av t.ex. brottstid, att den misstänkta personen hanterat materialet, på vilket sätt materialet hanterats (skildring/spridning/innehav etc.) samt att hanteringen skett uppsåtligen. [REDACTED]
- Innehåll i chattar, till styrkande av uppsåt i förhållande till hanterat material och dess karaktär. Dokumenterad kommunikation kan också åberopas till styrkande av den tilltalades sexuella tändningsmönster mot barn, eftersom motivet till gärningen får betydelse för den straffvärdebedömning som rätten ska göra med avstamp i 29 kap. 1 § BrB.
- NFC:s Notat 2024:13 *Radera övergreppsmaterial på barn från beslagtagna enheter*, vilket belyser att elektroniska enheter inte kan "tvättas" på barnpornografiskt material. Notatet kan lämpligen ligga som en bilaga till analysprotokollet avseende digital lagringsmedia.
- Analysprotokoll avseende övergreppsmaterial, till styrkande av mängden material och att materialet kategoriserats som barnpornografi.¹²⁸

---

¹²⁷ Se avsnitt 2.5.1.

¹²⁸ Se avsnitt 2.5.2.

Följande *muntliga bevisning* bör i normalfallet åberopas:

- Förhör med den tilltalade.
- Vittnesförhör med it-forensiker som upprättat it-forensiska sakkunnigutlåtanden kan åberopas om utredningen inte är av enkel beskaffenhet, om utredningen är av it-komplex natur eller vid invändningar om bristande uppsåt. Förhöret kan avse hur den it-forensiska säkringen av material gått till samt närmare om genomförda undersökningar, till styrkande av att i beslag tagna digitala enheter och deras innehåll tillhör den tilltalade, hur materialet hanterats av den tilltalade samt att hanteringen skett uppsåtligt.
- Vittnesförhör med den särskilt utbildade polispersonal som upprättat analysprotokollet avseende övergreppsmaterial bör åberopas – i synnerhet om åklagaren inte själv förevisar övergreppsmaterialet för rätten (se avsnitt 4.1.2). Förhöret bör avse analysens genomförande, polisens analysverktyg samt närmare om de bilder och filmer som påträffats, till styrkande av övergreppsmaterialets art och omfattning.

Syn av ett representativt urval av övergreppsmaterialet åberopas som *övrig bevisning*. Bevisningen åberopas till styrkande av materialets innehåll och art.

3.4.2 NCMEC-ärenden

National Center for Missing & Exploited Children (härefter NCMEC) är en amerikansk intresseorganisation som samlar in tips från internetsajter¹²⁹ baserade i USA om bl.a. sexuell exploatering av barn. Om ett tips leder till indikationer på att ett konto som hanterat övergreppsmaterial härrör från Sverige överlämnas en rapport med sammanställd information till svensk polis för vidare identifiering av kontoanvändaren.

---

¹²⁹ Electronic Service Providers ("ESP:ar"). Enligt amerikansk lagstiftning är så kallade providers skyldiga att rapportera övergreppsmaterial de upptäckt på sina plattformar till NCMEC - däremot är de inte skyldiga att själva aktivt söka eller scanna efter sådant material.

¹³⁰ T.ex. socialt medium, kommunikationstjänst eller digital lagringstjänst.

[REDACTED]

Antalet svenska polisanmälningar baserade på NCMEC-rapporter har ökat kraftigt under de senaste åren. Av befintlig praxis framgår att domstolarnas tolkning och bevisvärdering av en NCMEC-rapport spretar. Detta kan till viss del förklaras av att mängden information som ingår i rapporterna varierar. Åklagaren bör också kontrollera att polisen alltid bifogar övergreppsmaterialet till utredningen ihop med ett analysprotokoll som visar att filerna klassificerats av svensk polis.

Även omfattningen och typen av åberopad stödbevisning i övrigt förefaller olika, vilket påverkar det underlag domstolarna haft att grunda sin bedömning på. I de fall åtalet ogillats har detta ofta berott på att det inte ansetts styrkt att hanteringen av övergreppsmaterialet skett uppsåtligt.

Åklagaren bör således överväga att föra bevisning om hur den aktuella tjänsten fungerar, t.ex. genom en promemoria, för att vederlägga en eventuell invändning om att filerna inte hanterats genom en medveten handling. Vid behov bör det även finnas information om innebörden av att en fil har laddats upp ("uploaded") såväl som betydelsen av att filen eventuellt varit allmänt tillgänglig ("publicly available"). Många internetjänsters filter slår endast larm om filen delats med andra användare, inte om filen endast mottagits av ett användarkonto.

Utvecklingscentrums uppfattning är att innehållet i en NCMEC-rapport som utgångspunkt är tillförlitligt. Om den misstänkta personen *sparat ner materialet på eget konto* eller *delat materialet med annan* bör en utredning som grundas på en sådan rapport vara tillräcklig för åtal under förutsättning att:

- övergreppsmaterialet är bifogat
- övergreppsmaterialet har klassificerats och kategoriserats av svensk polis
- brottsplats, brottstid och hanteringsform framgår av rapporten
- det aktuella agerandet förutsätter en medveten handling
- den misstänkta personen kan kopplas till kontot som hanterat materialet
- den misstänkta personen kan kopplas "till tangentbordet" när filerna hanterats.

Om den misstänkta personen endast *mottagit filerna* krävs att det går att styrka att denne inte mottagit materialet mot sin vilja, eftersom den som på sociala medier tar emot barnpornografiskt material utan avsikt att ta del av eller sprida det inte begår ett brott.¹³¹ I NCMEC-rapporter sätts dock endast sändaren och inte mottagaren av filerna upp som misstänkt (suspect). För att

---

¹³¹ Prop. 2009/10:70 s. 42 f. Jfr RH 2024:21.

en mottagare av övergreppsmaterial ska bli misstänkt krävs ytterligare utredning.

3.5 Förverkande

Om åtal väcks bör övergreppsmaterialet och digitala informationsbärare i första hand yrkas förverkade med stöd av brottsbalkens regler.

Om åtal inte väcks, eller åtalet ogillas, kan förverkande ske med stöd av lagen (1994:1478) om förverkande av barnpornografi.

Utgångspunkten är att övergreppsmaterial alltid ska förverkas, oavsett om någon kan dömas för brott eller inte.

Förverkande får underlåtas om förverkandet är oskäligt.¹³² Omständigheter som kan medföra att ett förverkande är att anse som oskäligt är om det t.ex. finns ett legitimt syfte med innehavet. När förverkandeyrkandet omfattar informationsbäraren ska vid oskälighetsbedömningen prövas om ett sådant förverkande är proportionerligt. Vid den bedömningen ska enligt HD beaktas dels informationsbärarens ekonomiska värde, dels värdet för den enskilde av den övriga information som kan finnas lagrad på enheten.¹³³

Polisen kan i dessa fall istället för att förverka materialet radera det från enheten. Eftersom det är mycket osäkert om det är möjligt att radera en fil så fullständigt att den inte går att återskapa bör detta tillvägagångssätt dock endast användas i yttersta undantagsfall.¹³⁴

Förverkande kan endast avse material som är taget i beslag. Polisen kan således inte själva radera ett användarkonto eller övergreppsmaterial som påträffas online. Sådana åtgärder måste som huvudregel istället vidtas av plattformen själv, vilket ofta sker på uppmaning av polisen.¹³⁵ Detta förutsätter att plattformen samarbetar med polisen. I Sverige finns i dagsläget heller inget

---

¹³² Utredning pågår om att förverkande inte ska ske om det är uppenbart oskäligt, SOU 2026:10 *Ökade möjligheter till tillgångsriktad brottsbekämpning*.

¹³³ NJA 2014 s. 14.

¹³⁴ Närmare information finns i NFC:s Notat 2024:13 *Radera övergreppsmaterial på barn från beslagtagna enheter*, se ämnessidan *Barnpornografibrott* på Rånet.

¹³⁵ EU-förordningen DSA (Digital Services Act) syftar till ökat skydd på internet, särskilt för barn, genom att motverka olaglig/skadlig verksamhet på internet samt att begränsa spridningen av desinformation (lag i Sverige sedan 1 december 2024). Då regleringen bygger på att det finns nationell lagstiftning för ändamålet saknar den emellertid i princip praktisk betydelse. DSA ger dock enskilda aktörer som t.ex. ECPAT mandat att skicka begäran om nedtagning av olagligt material från servrar.

tvångsmedel som kan tillämpas i detta syfte, oavsett om svensk exekutiv jurisdiktion föreligger eller inte.¹³⁶

3.5.1 Åtal väcks

Om *åtal väcks* ska förverkande i första hand ske med stöd av brottsbalkens allmänna regler om förverkande. Det barnpornografiska materialet förverkas som utgångspunkt såsom brottsföremål enligt 36 kap. 10 § BrB.

Det är ovanligt att utskrivet eller tryckt barnpornografiskt material påträffas. Istället påträffas materialet nästan uteslutande sparad på digitala lagringsenheter. Om det utifrån omständigheterna i det enskilda fallet är osäkert ifall en sådan enhet kan anses utgöra brottsföremål kan egendomen yrkas förverkad såsom hjälpmedel enligt 36 kap. 9 § BrB.

Om enheten är speciellt anpassad på något sätt som gör den särskilt ägnad att användas vid aktuell brottslighet kan den även yrkas förverkad med stöd av 36 kap. 12 § 3 p. BrB. Är enheten t.ex. krypterad kan det finnas anledning att överväga om den ska begäras förverkad som använt eller framtida brottsverktyg. Skäl för förverkande kan föreligga oavsett om övergreppsmaterial påträffats på den krypterade enheten eller inte, allt beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.¹³⁷

För det fall åtalet skulle ogillas bör åklagare i stämningsansökan ange lagen (1994:1478) om förverkande av barnpornografi som andra- eller tredjehandsgrund. HD har i rättsfallet NJA 2014 s.14 funnit att 1994 års lag också är tillämplig på alla digitala informationsbärare som innehåller övergreppsmaterial.

Nedan följer ett exempel på hur ett yrkande om förverkande kan formuleras:

Det yrkas att angivna digitala enheter ska förverkas, i första hand enligt 36 kap. 9–10 §§ BrB då de använts som hjälpmedel vid brott och innehåller barnpornografiskt material, i andra hand enligt 36 kap. 12 § 3 p. BrB då de kan komma att användas för att begå brott och i tredje hand enligt lagen 1994:1478 om förverkande av barnpornografi då ett förverkande inte är oskäligt.

Har övergreppsmaterial smugglats sker förverkande med stöd av reglerna i lagen (2000:1225) om straff för smuggling och lagen (1998:1443) om förbud mot införsel av barnpornografi.

Det förekommer att en tilltalad person begär att få ut kopior på de filer som *inte är övergreppsmaterial* för att undvika att legalt och värdefullt material går

---

¹³⁶ Frågan behandlas för närvarande i Dir. 2025:12 *Hemliga och preventiva tvångsmedel – en effektiv och tydlig reglering* (våren 2026).

¹³⁷ Gällande förverkande av krypterade enheter, se Eskilstuna tingsrätt, dom 2021-12-08 i mål B 233-19. Förverkandet fastställdes av hovrätten.

förlorat. Av praxis framgår att skyldighet att tillgodose en sådan önskan inte kan härledas från bestämmelserna om förverkande och att frågan inte ligger inom ramen för domstolsprövningen.¹³⁸ Tillmötesgåendet av en sådan begäran blir istället avhängig möjligheten för polisen att tillgodose önskemålet inom ramen för sin serviceskyldighet.¹³⁹ Den praktiska möjligheten beror bl.a. på omfattningen av det efterfrågade materialet samt den arbetsinsats och kostnad som krävs för att genomföra åtgärden.

3.5.2 Förundersökningen läggs ned

Om *åtal inte väcks*, eller om *åtalet ogillas*, sker förverkande enligt reglerna i lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot (FfL) med stöd av 36 kap. 12 § 3 p. BrB eller med stöd av de särskilda förverkandebestämmelserna i lagen (1994:1478) om förverkande av barnpornografi. Barnpornografiskt material (t.ex. utskrivet och tryckt material eller tredimensionella föremål) kan då förverkas enligt 3 kap. 3 § FfL om egendomen uppenbart saknar legalt användningsområde. Digitala lagringsenheter innehållande barnpornografiskt material (t.ex. datorer, mobiler, hårddiskar och usb-minnen) kan förverkas enligt 3 kap. 2 § FfL om värdet inte överstiger fem prisbasbelopp.

Är förundersökningen *polisled* får polis, eller annan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten utsett att besluta om förverkande, fatta beslut om förverkande av beslagttaget övergreppsmaterial i de fall frågan inte rör någon som är tilltalad för brott.

För närmare vägledning om åklagares möjligheter att fatta beslut om förverkande när förundersökningen läggs ned – se RÅV 2022:22 *Beslag*, avsnitt 6.4.

3.6 Strafföreläggande

Strafföreläggande kan utfärdas för ringa barnpornografibrott.

Uppgifter i ärenden om strafförelägganden för barnpornografibrott kan sekretessbeläggas efter att strafföreläggandet utfärdats.

Enligt 48 kap. 4 § RB får strafföreläggande utfärdas för alla typer av brott där böter ingår i straffskalan. Detta betyder att strafföreläggande kan utfärdas för barnpornografibrott som är att rubricera som ringa om övriga förutsättningar för förfarandet är uppfyllda.

Straffskalan för ringa barnpornografibrott är böter eller fängelse i högst sex månader. Påföljden torde i de allra flesta fall stanna vid böter varför frågan

---

¹³⁸ Se bl.a. Svea hovrätt, dom 2002-06-28 i mål B 4421-02 och dom 2022-05-13 i mål B 15680-21.

¹³⁹ Se Göta hovrätt, dom 2017-03-06 i mål B 2048-16.

om villkorlig dom i praktiken sällan aktualiseras. Praxis avseende barnpornografibrott spretar och ett strafföreläggande ska endast användas om påföljdspraxis för brottet är så fast att det är möjligt för åklagaren att bedöma vad som är rätt påföljd. Utrymmet att använda strafföreläggande avseende villkorlig dom för ringa barnpornografibrott torde vara ytterst begränsat.

Ett strafföreläggande ska även innefatta eventuellt förverkande av egendom.¹⁴⁰ Om föreläggandet bestrids beträffande förverkandet bör frågan som utgångspunkt prövas av domstol i de fall förverkandet avser en digital lagringsenhet – t.ex. en mobiltelefon – som inte uppenbart saknar legalt användningsområde.

Enligt huvudregeln är uppgifter i ärenden om strafföreläggande inte skyddade av sekretess efter att strafföreläggandet utfärdats.¹⁴¹ Genom den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2023 kan dock uppgifterna fortsatt omfattas av sekretess efter att strafföreläggandet utfärdats om sekretess enligt 35 kap. 12 eller 13 a §§ OSL hade gällt för uppgiften i domstol. Detta framgår av hänvisningen i 35 kap. 6 § OSL till 35 kap. 12 § samma lag. Undantaget innefattar uppgifter i strafförelägganden för barnpornografibrott. Eventuella uppgifter om övergreppsmaterial som ingår i förundersökningsprotokollet fortsätter således att omfattas av sekretess efter det att strafföreläggandet utfärdats.

Frågan om sekretess prövas när en handling begärs ut. Lagändringen innebär att tidigare praxis avseende frågan om sekretess för uppgifter i ärenden om strafföreläggande för barnpornografibrott inte längre är aktuell.¹⁴²

För närmare information och rekommendationer gällande strafföreläggande, se RåV 2023:2 *Strafföreläggande*.

---

¹⁴⁰ Se bl.a. Utvecklingscentrums faktablad *Förverkande av egendom som uppenbart saknar legalt användningsområde* på Rånet.

¹⁴¹ 35 kap. 6 § 3 p. OSL.

¹⁴² Se bl.a. Kammarrätten i Jönköping, dom 2014-12-08 i mål nr 2428-14.

4 Huvudförhandling

Huvudförhandlingen i mål om barnpornografibrott kan i regel vara offentlig bortsett från under synen av övergreppsmaterialet. Denna del ska ske bakom stängda dörrar med stöd av sekretessbestämmelserna i 18 kap. 15 § och 35 kap. 12 § OSL.

Under huvudförhandlingen kan närvaro ske via videolänk. Åklagaren bör dock förvissa sig om att denne befinner sig i ett rum till vilket obehöriga inte kan se in när övergreppsmaterialet presenteras.

Åklagare bör inte lämna in övergrepps-material till domstolen.

4.1 Syn av övergrepps-material

Utgångspunkten är att syn av ett representativt urval av övergreppsmaterialet ska ske.

Den fria bevisföringen ger dock möjlighet för åklagaren att välja om syn är påkallad i det enskilda fallet.

Åklagaren förevisar referensmaterialet i ärenden av enkel beskaffenhet.

Åklagaren avgör vem som förevisar referensmaterialet i ärenden som inte är av enkel beskaffenhet.

4.1.1 Ska material visas?

Barnpornografi upplevs ofta som obehagligt att ta del av och det händer att domstolen ifrågasätter om syn av materialet är nödvändigt. Åklagaren bör därför vara förberedd på frågan och ha klart för sig varför referensmaterialet ska förebringas.

Hovrätten för Västra Sverige beslutade i mål B 7343-23 att tillåta åklagaren att lägga fram referensfilmen som bevisning efter att detta avslagits under tingsrättsförhandlingen. Som skäl för beslutet anförde hovrätten bl.a. att det ingår i hovrättens prövning att avgöra om det i åtalet avsedda materialet är barnpornografi och om materialet innehåller t.ex. skildringar av barn som utnyttjas på ett särskilt hänsynslöst sätt. Hovrätten menade att bedömningen inte kan överlämnas till en utredare vid polisen. Intresset av att skydda barnen som skildrades i materialet tillgodosågs genom att synen hölls inom stängda dörrar.¹⁴³

---

¹⁴³ Beslut under rättegång meddelat den 14 mars 2024 i mål B 7343-23.

I mål om barnpornografibrott är det upp till åklagaren att *bevisa att bilderna är barnpornografiska samt bildernas art*. En grundläggande princip är att korta beviskedjor är bättre än långa och den bästa bevisningen angående filernas innehåll är således bilderna själva. Det måste bli tydligt för domstolen vilken typ av material som ligger till grund för åtalet. Utgångspunkten är alltså att syn av övergreppsmaterial ska ske.

Syn av övergreppsmaterial har i övrigt tre primära syften.

För det första ger synen en möjlighet för åklagaren eller den anställda vid Polismyndigheten som analyserat materialet att redogöra för *hur kategoriseringen gjorts*. Genom att förevisa representativa exempel blir det tydligt för parter och rätten vilka faktorer i materialet som fått betydelse för om en fil bedömts vara av en viss kategori. Genom att filer som utgör "gråzonsmaterial"¹⁴⁴ förevisas förtydligas även vilka faktorer som är av betydelse för att en fil ska bedömas som olaglig och att det material som ingår i analysprotokollet endast innehåller filer där det står klart att materialet bedömts som övergreppsmaterial.

För det andra ger synen en möjlighet att visa vad det är för *typ av material* som påträffats i det enskilda fallet. Referensmaterialet ska i största möjliga utsträckning vara en spegling av innehållet. Referensmaterialet ska inte spegla den innehavda mängden av varje kategori – denna uppgift framgår av analysprotokollet. Om det t.ex. påträffats en stor andel filer som visar övergrepp mot barn av en viss ålder, ett visst kön eller en viss etnicitet speglar detta betraktarens sexuella preferenser vilket kan belysas genom synen. En "röd tråd" i det hanterade materialet kan ha betydelse för t.ex. uppsåtsbedömningen.

Syn av ett referensmaterial bör slutligen ske för att domstolen självständigt ska kunna göra en *bedömning av straffvärdet*. Detta är särskilt viktigt om arten på materialet ifrågasätts av den tilltalade.

I Göta hovrätts dom meddelad den 9 februari 2017 i mål B 2447-16 förrevisades inte ett urval av det barnpornografiska materialet i hovrätten. Av domskälen framgår följande.

"Den absolut övervägande delen av innehållet har bedömts vara bilder av normalgraden, enligt vad som framgår av granskningsprotokollet. Hovrätten har dock inte fått ta del av något urval av bilder och har därmed inte kunnat bilda sig en egen uppfattning om bilderna och dess innehåll. Åklagaren har muntligen berättat om innehållet på några av bilderna. SP har dock uppgett att övervägande del av materialet utgör s.k.

---

¹⁴⁴ Pornografiska bilder som skildrar unga personer som inte bedömts vara barn eller bilder på nakna/lättklädda barn som utifrån bildens syfte inte bedömts som pornografiska.

poseringsbilder. I avsaknad av utredning i denna del ska SP uppgifter om materialets innehåll godtas.”

Att bildens sammanhang är relevant bör kunna anföras som argument för att spela upp *filmer med ljud*. Stöd för att filmfilen bör ses som en helhet av bild och ljud återfinns i förarbeten där det framgår att ljud kopplat till en filmsekvens kan medföra att filen anses vara mer integritetskränkande än vad en ljudlös sekvens är.¹⁴⁵ Se närmare om detta under avsnitt 3.3.1.3.

Även om utgångspunkten är att syn av ett representativt urval ska ske är det alltid upp till den enskilda åklagaren att bedöma om bevisningen är påkallad i det enskilda fallet. Är övergreppsmaterialet av begränsad omfattning, har den misstänkta personen under förundersökningen erkänt allt som läggs denne till last och framgår det tydligt av förundersökningsprotokollet att den misstänkta personen och dennes försvarare tagit del av ett referensmaterial utan erinran kan det finnas utrymme att avstå från att åberopa syn.

Det förekommer att domstolen begär in övergreppsmaterialet. Det är inte lämpligt att lämna in materialet. Om domstolen vill titta ytterligare på det material som visats får åklagaren i första hand visa det igen, antingen under förhandlingen eller under överläggningen. Försvaret ska i dessa fall beredas möjlighet att närvara vid förevisningen. Vidhåller domstolen sin begäran finns det dock ingen rättslig grund att neka domstolen att ta in materialet.

4.1.2 Vilket material ska visas och av vem?

Det har träffats en överenskommelse med Polismyndigheten om referensmaterialets innehåll och vad som i övrigt gäller kring hur detta ska redovisas till åklagare.

Enligt överenskommelsen förevisar åklagare referensmaterialet i ärenden av enkel beskaffenhet (angående ärenden av enkel beskaffenhet – se ovan avsnitt 2.1.2). I ärenden som inte är av enkel beskaffenhet avgör åklagaren om materialet ska förevisas av den personal vid Polismyndigheten som gjort analysen eller av åklagare.

Polismyndighetens datamedia (t.ex. usb-stickor) får användas i åklagarväsendets it-utrustning varför en åklagare kan använda sin egen dator för ändamålet.¹⁴⁶ En närmare beskrivning av rutiner kring hur referensfilmen ska hanteras framgår av lathunden ”Rutin – hantering av övergreppsmaterial åklagare” i avsnitt 5.1.

---

¹⁴⁵ SOU 2007:54 s. 287.

¹⁴⁶ Se 16 § ÅFS 2023. Polismyndighetens datamedia måste dock först säkerhets-skannas, se Åklagarmyndighetens beslut gällande datamedia, 2025-05-22, dnr ÅM2025-1132.

Referensfilmen innehåller samtliga filer som valts ut som referensmaterial. På filmen visas filerna ihop med förklarande texter varför åklagaren inte behöver redogöra närmare för innehållet under uppspelnningen.

Då referensmaterialet endast utgör ett speglade exempel av vad för typ av filer som påträffats i ärendet bör antalet filer från respektive kategori i referensmaterialet som utgångspunkt vara detsamma i alla ärenden, om det inte föreligger omständigheter i det enskilda fallet som medför att något annat är särskilt påkallat. Detta gäller oavsett om det är åklagare eller polis som förevisar materialet.

Bildfiler visas i några sekunder per bild medan filmfiler tas med i valda delar, dock ej överstigande 2 minuters speltid per film. Filmerna i sin helhet beskrivs utförligt i analysprotokollet. Det bör också finnas med exempel på "gråzonsmaterial" där filerna inte bedömts som antingen pornografiska eller att de skildrar barn.

En närmare beskrivning av innehållet i referensfilmen framgår av lathunden "Referensmaterialets innehåll" i avsnitt 5.2.

4.2 Förhör

Vittnesförhör med särskilt utbildad personal vid Polismyndigheten som utfört analysen av övergreppsmaterialet hålls i samband med synen av övergreppsmaterialet.

Vid behov kan it-forensiker biträda åklagaren under förhöret med misstänkt.

Om vittnesförhör med den personal vid Polismyndigheten som upprättat analysprotokollet avseende övergreppsmaterial åberopas är det ofta lämpligt att förhöret hålls, och synen av materialet genomförs, i samband med eller direkt efter sakframställningen.

Därefter hörs den tilltalade. Om han eller hon har en hög it-kompetens och ärendet är av mer it-komplex natur kan det vara påkallat att it-forensikern sitter med under förhöret.

I mål som endast avser åtal för barnpornografibrott finns det som utgångspunkt inte någon identifierad målsägande. Det är dock inte uteslutet att sådan finns, t.ex. om åtalet innefattar skildring. I allmänhet åtalas då för ett sexualbrott i konkurrens med barnpornografibrottet. När målsägandeförhör åberopas måste åklagaren ta ställning till i vilken form detta ska ske. Det finns flera aspekter att ta hänsyn till i frågan om det är lämpligt att höra målsäganden personligen i rätten när han eller hon är ett barn eller om det inspelade barnförhöret i stället ska åberopas. Närmare vägledning och rekommendationer i dessa frågor finns i RÄV 2023:9 *Brott mot barn*.

5 Lathundar

Lathundarna har tagits fram i samverkan med Polismyndigheten i syfte att uppnå nationellt enhetlig redovisning och hantering av övergreppsmaterial.

5.1 Rutin – hantering av övergreppsmaterial åklagare

Nedan rutin gäller när åklagare själva ska förevisa övergreppsmaterial i domstol.

- 1 [REDACTED]
- 2 [REDACTED]
- 3 [REDACTED]
- 4 [REDACTED]
- 5 [REDACTED]
- 6 [REDACTED]
- 7 [REDACTED]
- 8 [REDACTED]
- 9 [REDACTED]
- 10 [REDACTED]
- 11 [REDACTED]
- 12 [REDACTED]
- 13 [REDACTED]
- 14 [REDACTED]
- 15 [REDACTED]
- 16 [REDACTED]
- 17 [REDACTED]
- 18 [REDACTED]
- 19 [REDACTED]
- 20 [REDACTED]
- 21 [REDACTED]
- 22 [REDACTED]
- 23 [REDACTED]
- 24 [REDACTED]
- 25 [REDACTED]
- 26 [REDACTED]
- 27 [REDACTED]
- 28 [REDACTED]
- 29 [REDACTED]
- 30 [REDACTED]
- 31 [REDACTED]
- 32 [REDACTED]
- 33 [REDACTED]
- 34 [REDACTED]
- 35 [REDACTED]
- 36 [REDACTED]
- 37 [REDACTED]
- 38 [REDACTED]
- 39 [REDACTED]
- 40 [REDACTED]
- 41 [REDACTED]
- 42 [REDACTED]
- 43 [REDACTED]
- 44 [REDACTED]
- 45 [REDACTED]
- 46 [REDACTED]
- 47 [REDACTED]
- 48 [REDACTED]
- 49 [REDACTED]
- 50 [REDACTED]
- 51 [REDACTED]
- 52 [REDACTED]
- 53 [REDACTED]
- 54 [REDACTED]
- 55 [REDACTED]
- 56 [REDACTED]
- 57 [REDACTED]
- 58 [REDACTED]
- 59 [REDACTED]
- 60 [REDACTED]
- 61 [REDACTED]
- 62 [REDACTED]
- 63 [REDACTED]
- 64 [REDACTED]
- 65 [REDACTED]
- 66 [REDACTED]
- 67 [REDACTED]
- 68 [REDACTED]
- 69 [REDACTED]
- 70 [REDACTED]
- 71 [REDACTED]
- 72 [REDACTED]
- 73 [REDACTED]
- 74 [REDACTED]
- 75 [REDACTED]
- 76 [REDACTED]
- 77 [REDACTED]
- 78 [REDACTED]
- 79 [REDACTED]
- 80 [REDACTED]
- 81 [REDACTED]
- 82 [REDACTED]
- 83 [REDACTED]
- 84 [REDACTED]
- 85 [REDACTED]
- 86 [REDACTED]
- 87 [REDACTED]
- 88 [REDACTED]
- 89 [REDACTED]
- 90 [REDACTED]
- 91 [REDACTED]
- 92 [REDACTED]
- 93 [REDACTED]
- 94 [REDACTED]
- 95 [REDACTED]
- 96 [REDACTED]
- 97 [REDACTED]
- 98 [REDACTED]
- 99 [REDACTED]
- 100 [REDACTED]

---

¹⁴⁷ Polismyndighetens datamedia är godkänd att användas i åklagarväsendets it-utrustning efter att säkerhetskanning skett. Åklagarens egen dator kan således användas för uppspelning av innehållet, se 16 § ÅFS 2023:5 och Åklagarmyndighetens beslut gällande datamedia 2025-05-22, dnr ÅM2025-1132.

5.2 Referensmaterialets innehåll

- Referensmaterial ska vara en spegling av *innehållet*. Referensmaterialet ska inte spegla *mängden* av varje kategori – denna framgår av analysprotokollet avseende övergreppsmaterial.
- Antalet filer från respektive kategori som finns med i referensmaterialet bör som utgångspunkt vara detsamma i alla ärenden.
- Filmfiler tas med i valda delar, dock inte överstigande 2 minuters speltid per film. Filmerna i sin helhet beskrivs utförligt i analysprotokollet avseende övergreppsmaterial.
- Det bör finnas med exempel på gråzonmaterial där filerna inte bedömts som antingen pornografiska eller att de skildrar barn.
- Referensmaterialets omfattning:
  - 10 bilder normalgraden (ca 3 sek/bild)
  - 10 bilder särskilt hänsynslöst material (ca 3 sek/bild)
  - 5 filmer normalgraden (max 2 min/film)
  - 5 filmer särskilt hänsynslöst material (max 2 min/film)
  - 5 filer gråzonmaterial
- Referensfilmen bör inledas med en standardiserad förklarande varningstext om att filmen inte ska arkiveras och att den endast får användas för att förevisa delar av material som påträffats i beslag hos misstänkt XX.
- Referensfilmen fortsätter med att beslagsnumren som filmen ska spegla visas (samtliga beslag från misstänkt – inte endast de som de olika filerna i filmen kommer ifrån).
- Filmen fortsätter med text om att bilder av normalgraden kommer att visas.
- Bilder av normalgraden visas. Info om vilken beslagspunkt respektive fil kommer från visas ihop med bilden.
- Referensfilmen fortsätter med text om att filmer av normalgraden kommer att visas. Av texten ska framgå att filmerna kan vara klippta i tid men att innehållet är oförändrat. Det ska förtydligas att filmen i sin helhet beskrivs i text i analysprotokollet avseende övergreppsmaterial.
- Filmer av normalgraden visas, i förekommande fall med ljud. Info om vilken beslagspunkt respektive fil kommer från visas ihop med filmen.
- Referensfilmen fortsätter med text om att bilder med särskilt hänsynslöst material kommer att visas.
- Bilder med särskilt hänsynslöst material visas. Info om vilken beslagspunkt respektive fil kommer från visas ihop med bilden.
- Referensfilmen fortsätter med text om att filmer med särskilt hänsynslöst material kommer att visas. Av texten ska framgå att filmerna kan vara

klippta i tid men att innehållet är oförändrat. Det ska förtydligas att filmen i sin helhet beskrivs i text i analysprotokollet avseende övergreppsmaterial.

- Filmer med särskilt hänsynslöst material visas, i förekommande fall med ljud. Info om vilken beslagspunkt respektive fil kommer från visas ihop med filmen.
- Referensfilmen fortsätter med text om att "gråzons-material" visas med förklaringen att dessa filer utgör exempel på filer som inte klassificerats som övergreppsmaterial då innehållet inte bedömts vara *pornografiskt*.
- Bilder/filmer med gråzonsmaterial visas. Info om vilken beslagspunkt respektive fil kommer från.
- Referensfilmen fortsätter med text om att "gråzons-material" visas med förklaringen att dessa filer utgör exempel på filer som inte klassificerats som övergreppsmaterial då personerna på materialet inte bedömts utgöra *barn*.
- Bilder/filmer med gråzonsmaterial visas. Info om vilken beslagspunkt respektive fil kommer från.
- Försvarare och misstänkt ska erbjudas tillfälle att ta del av referensfilmen vid slutdelgivning. En notering om detta, och om så skett eller om part avböjt, ska framgå av förundersökningsprotokollet.

ÅKLAGARMYNDIGHETEN